

Hea Kodanik

EMSL-i ajakiri kodanikuühiskonnast

nr 1 (54)

kevad
2012

Heategevus:
lapsekingades
või äratrööbatud?

KRISTINA MÄND

Praxise Akadeemia
programmijuht,
EMSL-i nõukogu liige

Annetamise kaine ja kaalutlev külg

Praxis

Annetamisel on kaks külge. Üks on emotsionaalne: annetamine on väärrikas ja teeb õnnelikuks. Vähemalt mind kindlasti. Annetust tehes tunnen uhkust, et olen head organisatsiooni aidanud ja nõnda nende tegemistes osaline.

Ringi vaadates näib, et sellise emotsionaalse poolega pole Eestis häda midagi. Kampaaniaid ja üritusi toimub, annetatakse ja toimetatakse, aasta peale kogutakse kokku mõnikümmend miljonit eurot. Rikkamate ja pika heategevustraditsiooniga riikidest oleme veel kaugel, aga tühine summa pole see ju kindlasti mitte.

Samas – nagu teisteski “uutes majandustes”, ei nähta Eestis annetamise investeringut, vaid tegu on pigem ühekordsete heategevussüstidega. Annetuste summa suurus ei olegi nii väga probleem, küll aga on seda teadmatus, kas organisatsioon saab annetustele loota.

Annetuste tegemine ega kogumine pole hooajaline sutsakas, vaid midagi, millele läheneda läbimõeldult ja järjepidevalt. Et niisugune muutus mõtteviisis toimuks, tuleb emotsioonide kõrval rohkem esile tõsta heategevuse praktiline ja kaalutlev külg: millal on nii annetamine kui ka annetuste kogumine mõttekas ja õigustatud?

Näiteks kogus üks meie organisatsioon kord suure hurraaga 10 000 krooni HIV ennetuseks. Lüües aga kokku tööaja-, kontori- ja teavituskulud (siis saadeti kirju veel ümbrikes ja räägiti pikad jutud

telefoniga), selgus, et raha oli kulunud 15 000 krooni. Ei kõla just otstarbekalt ja annetama kutsuva faktina, kas pole?

Kui palju vaeva ja vahendeid annaks mõistlikumalt kasutada, kui selline lihtne matemaatikaülesanne enne töösse tormamist ära tehtaks!

Ameerika Filantroopia Instituut (AIP) ütleb, et annetuse kogumise mõistlik kulu on 25–35 dollarit iga kogutud 100 dollari kohta. Ehk kui meil on vaja koguda näiteks 10 000 eurot, ei tohiks see

Annetamisele lähene läbimõeldult ja järjepidevalt, mitte hooajalise sutsakana.

maksma minna üle 3500 euro. Siit tasub kõrva taha panna kaks teadmist. Esiteks, annetuste kogumisega kaasneb alati kulu ja see nõuab kogujalt mingit eelnevat investeringut. Ning teiseks: see kulu ei tohi olla ebaproportsionaalselt suur või koguni suurem, võrreldes saadud annetustega.

Ka siis, kui ühendus teatab, et “oh, me tegime kõik vabatahtlike abiga!”, ei ole see tasuta tulnud. Võimalik, et annetuste kogumise asemel midagi muud tehes oluks needsamad vabatahtlikud oma valdkonna probleemide lahendamisel hoopis kasulikud.

Kaalutlevalt poolelt on annetaja jaoks oluline ka teadmine, kui palju ühendus kogutud rahast endale jätab. AIP tõi näiteks

ameeriklastelt sõjaveteranide ühingutele annetatud miljonite dollarite puhul välja, et kaheksa ühendust andsid veteranidele vähem kui kolmandiku kogutud summast. Ühes jõudis igast kogutud dollarist veteranideni üks sent, samas kui asutaja ja ta abikaasa said enam kui poole miljoni dollari eest palka ja muid hüvesid. Vähe sellest, et nii ei sobi, selline teguviis viib alla kogu annetamise ja vabaihenduste maine.

Ma ei taha öelda, et annetustest ei võiks midagi jääda neid koguvale organisatsioonile, sest nemadki vajavad oma töö tegemiseks raha. Annetusi kogutakse erinevatel eesmärkidel: kas raha või selle eest ostetud asjade edasiandmiseks (näiteks haiglate toetusfondid), ise mingi teenuse

pakkumiseks (näiteks Päästarmee) või üldisemalt oma tööks ja eesmärkide saavutamiseks (näiteks Eestimaa Looduse Fond või EMSL). Rusikareegel kipub olema, et kui edasi antavast rahast jääb kogujale umbes 20%, siis oma tegevuseks kogutud annetused jäävad täies mahus. Aga siingi ütleb AIP, et kogutud annetustest 60–75% peaks minema programmidesse, mis aitavad otseselt ühenduse missiooni ellu viia, mitte lihtsalt enda ülalpidamiseks.

Küsimus on läbipaistvuses: eesmärk ja põhimõtted peavad olema arusaadavalt välja öeldud juba enne annetuste kogumise alustamist. Ning kogutud raha tuleb kasutada viisil, nagu lubati, ja selleks, milleks koguti.

Heas usus

Daam, kes annab tänaval raha külmetavale kerjusele ja ümber pöörates näeb, kuidas kerjus nurgapoodi kangemat kraami ostma suundub. Toetaja, kes rahastab MTÜ heategevusprojekti, aga avastab hiljem, et raha eest on käidud soojamaareisidel ja ostetud uued vinged sülearvutid. Kodanik, kes toetab oma rahakotist tänavaremonti ja jälgib hämmeldusega, kui sama raha suunatakse linnaosaale üllapidamiseks. Ja kas või Euroopa Liit, kes aastaid Kreekat toetades ei osanud kahtlustada, et riik võltsib ametlikku statistikat sama uljalt, kui laevandushiid Onassis oma pidusid pidas.

Need on mõned näited pettumusest pärast heas usus tegutsemist. Õigussüsteemis tähendab see kohustust käituda nagu ausalt ja õiglaselt mõtlev isik, tavaelus on *bona fide* seotud usaldusega.

On ka nn hall tsoon, mis ei ole päris läbipaistmatu ega ka mitte päris selge. Kas annetused ikka jõuavad alati abivajajani? Kuidas anda abistajatele tagasisidet, et nende panus on läinud hea eesmärgi nimel kindlatesse kätte? Annetusi teevad inimesed enamasti heas usus, aga kui nad peavad pettuma või näevad seljataga slikerdamist, siis mitte ainult ei löö see usalduse alustalasid kõikuma konkreetse üksikjuhtumi puhul, vaid mõjutab ka tulevast käitumist.

Sel aastal olen päris mitmel korral annetanud Facebookis algatatud kampaaniate peale. Ühelgi korral pole olnud tegu minu isikliku tuttavaga, kuid nende mured on mulle korda läinud. Tött-õelda ei ole ma ka kunagi arvanud, et keegi peaks mulle tegema detailse ülevaate annetuste täpsest hulgast või konto liikumistest; olen annetanud usaldades. Siiski jääb mulle arusaamatuks, mis põhjusel keeldus annetuste korjamise tulemusi Heale Kodanikule kommenteerimast suure korjanduse korraldaja, kes vormis annetusvautšerid isegi Cherry kampaaniaks? Palun mõista – vaikimisega õhnestad sa tükk tüki haaval minu head usku ja usaldust ka järgnevate abivajajate suhtes. Seega – kui oskad küsida raha, siis on vastutus ka vastata.

MARI KODRES

Väike Nõid joonistas

Kaane kujunduse autoriks on Väike Nõid, kelle pseudonüüm pärineb Otfried Preussleri samanimelisest lasteraamatust. Hea Kodaniku kaas on seekord sündinud eksperimenteerimise vaimus: Väike Nõid tahtis teada, kas on kõigepealt võimalik kirjutada luuletus, tõlkida see pildikeelde ja veel nii, et tulemus mahuks Hea Kodaniku kaanele? Kaanepildil lahti hargneva loo võib iga lugeja omal käel jälle tavakeelde tõlkida ehk lasta verbaalsel fantaasial lennata sama pööraselt, kui Väike Nõid oma luua otsas toimetab.

Tegelikult paljastab eksperiment ka piltjutustuse ning koomiksžanri ühe suure miinuse: igasugused müstitsistlikud, absurdsed pildikeeled ei allu hästi tõlkimisele. Kui teksti puhul saab toimetaja trükikõlbmatu osa eemaldada, siis kes on pädev kontrollima piltide sobivust trükivalgusesse jõudmisel? Samas on pildikeele lugemiselamuse eeliseks just see, et lauseehituse saab vastavalt oma äranägemisele kujundada iga vaataja ise.

Austusavaldusena pildikeelevõluritele levitab Väike Nõid oma blondi kunstnikulakka veel Dace Sietina, Max Anderssoni ja Jasoni ees. Koomiksikunsti kohta saab rohkem lugeda aadressilt www.koomiks.edicypages.com.

Sisukord

ARVAMUS	lk 2-4
Kristina Mänd, Mari Kodres ja külaliskolumnist Rein Sikk.	
AASTA TEGIJAD	lk 8-11
Tutvustame kodanikuühiskonna 2011. aasta parimaid.	
LESIKA	lk 12-13
Marko Siller seletab, et vastutustundlik ettevõtlik ei tähenda heategevust.	
TANTSUD RAHATÄHTEDEGA.....	lk 14-19
Mari Kodres uurib, mis mutatsioonid toimuvad heategevusega meedias.	
MIS TÖÖTAB, MIS MITTE?.....	lk 20-23
Vaatame annetuste kogumise praktikaid Eesti eri otstes.	
MAKSUSOODUSTUSED MUUTUMAS.....	lk 24-27
Alari Rammo võtab kokku tulumaksusoodustuse probleemid ja lahendused.	
SENTIDEST SAAVAD SAJAD TUHANDED.....	lk 28-29
Urmo Kübar tutvustab maailmas vaikselt levivat arvete ümardamise viisi.	
NÄGU NIME JUURDE	lk 30-33
Hille Hinsberg tutvustab Tarmo Jüristot.	
EMSL ja tema liikmed	lk 34-37
Vabakonna tuleviku grupp, MTÜ Naerata Ometi, uudised.	
KOGEMUS	lk 38-41
Katrín Kiviselg kirjutab edukast uksest-uksele annetuste kogumisest, Ülle Allika Lääne-Virumaa õppetundidest koostööl vallavalitsusega.	
ROHELISEKS KASVAMINE	lk 42-44
Varjupaikade MTÜ juht Triinu Priks loodusest ja loomadest.	
ÕPPETUNNID	lk 45-46
Kuidas läks vabatahtlike aasta, mida lugeda, palju maksab annetuste kogumine.	
AJALUGU	lk 47
Ka 10 aasta eest otsiti elu mõtet, kiruti seadust ja lahati eetikat.	

REIN SIKK
Eesti Päevaleht

Trumme põristav heategevus teeb ettevaatlikuks

Delfi.ee

Mul on mõnetine allergia suurte sõnade vastu. Ja trummipõrina vastu, millega suuri sõnu teinekord saadetakse, et need veelgi suuremad paistaksid.

Kui keegi ikka rõhutab korduvalt, et ta on väga aus inimene, siis hakkab pigem selles kahtlema. Kogemused on nii õpetanud.

Kui keegi trambib rusikaga vastu rinda, et korduvalt teatada, kui väga seaduskuulekas ta on, siis pigem vangutan pead. Kogemused on nii õpetanud.

Kui keegi korduvalt rõhutab või suisa rõögatab, kui suure hea tegija ta on, siis kehitan pigem õlgu. Meie kultuuritausta kuulub ju pigem külakogukondlik igapäevane hea olemine, mitte suurlinlik heategevuslik ekshibitsionism. Kuigi jah – muutuvad ajad, muutuvad kombes.

Toon mõned hoiatavad näited.

Kui rikas raha-asutus taob hoolega trummi, kuulutades oma heategevusest, siis vaatan tema üüratuna näivaid kasum numbriid ja küsin – äkki oluaks märksa suurem heategevus laenuprotsentide või teenustasude alandamine? Kui mõni telesaade kuulutab end üdini heategevaks, siis küsin: mis on sellise heategevuse tegelik hind? Ja meenutan lugusid vallaametnike ustest sisse marssimisest, ja saatetegijate kategoorilisest nõudmisest: kui te kohe heategeva telesaate tegemiseks raha ei anna, siis olete heategevuse vastane.

Meelde tuleb kuulus elektroonikafirma, mis heategevas korras kinkis laulupeolastele oma kaelapaelad ning muutis nad sel kombel oma liikuvateks reklaamtulpadeks. Arusaamatust tekitavad niini-

metatud kodutute saunapäevad, kus niigi elus peksa saanud inimesed peavad tasuta pesemise hinnana telekaamerate ees alasti oma kondiseid selgasid küürima. Korduvat kõhedust on tekitanud ka heateost osasaanute vedamine telekaamerate ette, kus nad peavad pihus hoidma hiigelsuurt plakati, millele kirjas hiigelsuur heategevusena annetatud summa. Ja veel suuremana annetanud firma logo.

Eestilik, külaühiskondlik heategevus on hea olemine. Kogukondlik aitamine, kui kaaskondsel pole süüa või maja põles maha. Raha asemel õnge pakkumine ehk töö andmine, et inimene end väärtuslikuna tunneks. Ja tuhanded töötunnid, mida kunagi keegi kokku ei loe, oma seltsi, seltsimaja või klubi hüvanguks. Või lihtsalt talgutöö, kui tuttav abi vaja. Ning ilma suurema kärata abivajaja pihku poetatud eurokupüür, koos mõistaandmisega – tagastad siis, kui saad. Ja kui ei saa, pole samuti hullu.

Eestimaa seisab täna heategevuslikul ristteel. Ühelt poolt tulemas siis tingeltangel-heategevus kui firmade äriplaani kohustuslik osa koos suurte sõude ja vältimatu meediatähelepanuga. Ja teiselt poolt on me geenides olemas esiemade tarkus ja kogukondlik teadmine: täna aitan mina sind, homme sina mind.

Valikud teeb igaüks ise. Oma südame sunnil. Aga siiski võib vahetevahel eneselt küsida: ega liiga suur hea kipu sest heast osasaajat suisa lämmatama? Sest liiga hea pole kunagi päris hea. Vaat sellepärast teebki trumme põristav heategevus mind ettevaatlikuks.

Hea Kodanik on Eesti ainus perioodiline kodanikuühiskonna häälekandja, mis ilmub oma eelkäija EMSL-i infolehega 1994. aastast hea ilmaga neli korda aastas ja trükiarv on seekord 4300.

Kõik autorid kirjutavad siin vabatahtlikkuse alusel – tuhat tänu sulle- ja pildimeistritele.

Tekstid valisid ja toimetasid

Mari Kodres | mari@ngo.ee

Urmo Kübar | urmo@ngo.ee

Alari Rammo | alari@ngo.ee

Kujunduse tegi

Karl-Kristjan Nigesen | karl@nigesen.ee

Keele eest hoolitses

Katrin Kern | kkern@ut.ee

Iga sõna eest vastutab

EMSL MTÜ, Rotermanni 8, 10111 Tallinn

664 5077 | info@ngo.ee | www.ngo.ee

ISSN 1736-7263

Internetis loetav www.ngo.ee/heakodanik. **Paberil** leiad ajakirja EMSL-i kontorist ja maakondlikest arenduskeskustest. Oma postkasti saab ajakirja **tellida**, kui teatad koguse ja kontaktid heakodanik@ngo.ee. Ajakirja jätkuvalt tasuta ilmumist saab ka **toetada** – www.ngo.ee/toeta.

Hea Kodaniku kirjastamist ja levikut rahastavad **regionaalministri** valitsemisalast Siseministeerium ning Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

REGIONAALMINISTRI
VALITSEMISALA

SISEMINISTEERIUM
Estonian Ministry of the Interior

KÜSK Kodanikuühiskonna
Sihtkapital

Trükitud keskkonnateadlikus
trükikojas Ecoprint

441 799
Trükitoode

“Iga vald leiutab oma jalgratast” (Hea Kodanik nr 3/2011 lk 16–19)

Mis võib teenuse delegeerimisel valesti minna?

Hea Kodaniku veergudel on avaldatud lugusid, mis kajastavad omavalitsuste koostööd vabaihendustega, mille käigus jõutakse heade tulemusteni. Samas on vähe juhitud tähelepanu probleemidele – sellele, mis võib minna valesti ja millised on ohud avalike teenuste delegeerimisel. Partnerlusel, kus teenuste osutamine delegeeritakse vabaihendusele, on tavaliselt mitu eesmärki – kvaliteedi tõus, tõhusus ja rahaline kokkuhoid.

M minu mõtted põhinevad Pärnu linna näitel, kus võeti vastu otsus likvideerida linna hallatav sotsiaalasutus Pereabikeskus ja jagada seni ühe asutuse korraldatud teenused laiali.

Enne teenuse delegeerimist tuleb koostada pikaajaline arengukava teenuse tulevikust piirkonnas. Muudatuste planeerimine peab põhinema analüüsil, et tagada valdkonna turvaline areng kogukonna huvides. Pereabikeskuse likvideerimisotsusele ei eelnenu ühtegi riski- ega

mõjuanalüüsi, seega on võimatu hiljem öelda, et delegeerimisega saavutati teenuse kvaliteedi tõus.

Omavalitsused kurduvad, et konkursi väljakuulutamisel osaleb hankel sageli vaid üks vabaihendus ja puudub valik, mille hulgast parimat teenuse pakkujat välja selgitada. Hange võib ebaõnnestuda ka siis, kui hanke tingimusi seades on silmas peetud ühte kindlat teenuse pakkujat. Tingimused võib koostada nii, et juriidilise isiku vanus on tähtsam kriteerium kui osaleja pikaajaline töö selles valdkonnas. Pärnus toimunud konkursil ei olnud võimalik osaleda enam kui kümneaastase kogemusega sotsiaaltöötajatel, kelle loodud MTÜ Pereabikeskus vanus oli hanke väljakuulutamise hetkeks napilt kolm kuud.

Teenuste delegeerimisel on oluline ka vajadus kulusid kokku hoida. Levinud on väited, et kolmas sektor suudab osutada teenuseid tunduvalt väiksemate kulutustega kui näiteks linna allasutus. Ent praegu

plaanitud lühiajalist säästu pakkuv võib 3–10 aasta perspektiivis osutada hoopis kulukamaks lahenduseks. Pereabikeskuse likvideerimisel oli kokkuhoid volikokku esitatud numbrite põhjal pisut enam kui juhataja aastane palgafond.

Avaliku teenuse delegeerimine kohaliku omavalitsuse allasutuselt vabaihendusele või vastupidi ei tohiks olla eesmärk omaette. Avalikku teenust võivad osutada nii kohaliku omavalitsuse allasutused kui ka vabaihendused. Valiku tegemisel peaks olema määrav kvaliteetne analüüs ja läbi paistvad otsused, vabaihenduste kaasamine peab olema läbimõeldud ja eesmärkidele vastav. Avaliku teenuse üleandmine MTÜ-le ei pruugi olla alati ainuõige ning üleandmisega ei kaasne garantiid, et asi läheb paremaks.

TRIIN LUMI

Pärnu linna likvideeritud allasutuse Pereabikeskuse hoolekogu liige

Poliitikud ju ainult lubavad!

Lisaks hea tava järgimise üle valvamisele mitmete viimaste valimiste ajal on nüüd esmakordselt ametisse määratud ka valitsemise valvurid, kes jälgivad just nimelt seda, kuidas edeneb mullustel valimistel lubatu ning valitsusleppes kirjapandu täitmine. Sarnast järge peab valitsuse poolt ka Riigikantselei, aga sõltumatu valvekoer näeb teinekord asju ju vähe objektiivsemalt.

Viimast oli muuseas raske põhjendada isegi Kodanikuühiskonna Sihtkapitali nõukogus, kus avaliku sektori esindajad pidasid topeltkontrolli ka topeltrahastamiseks riigieelarvest ja nende hääletega jäi ideefaasis

veel toetatud projekt lõpuks rahata. Valvurite komandör, poliitikauringute keskus Praxis pöördus siis Avatud Eesti Fondi poole, keda uued ideed on alati pigem innustanud kui hirmutanud, ja toetus saadi sealt. Kauni ja kasutatava veebikodu sisustas keskkonnale Eesti Rahvusringhääling.

Kodulehel www.valvurid.ee saab alates jaanuarist otsida tegevusi (kokku 537) valdkondade (kokku 16), iseloomu ja staatuse järgi, igapähele on juures ka päritolu ehk lubaja, ning loomulikult täitmise hinnangud. Viimased pole aamen kirikus, vaid iga ko-

danik saab ka oma kommentaare lisada. Ettevõtmise tausta ja valvurite nimed leiad Praxise kodulehelt projektide alt.

Kogu üritusel on aga ka üks nõrk koht: avalikkuse suurema tähelepanu all teeb valitsus ehk nüüd ära ka lubaduste sekka sattunud hullusi, mida kellelgi vaja pole ja mis muidu oleks vaikselt unustatud. Jah, on ka selliseid.

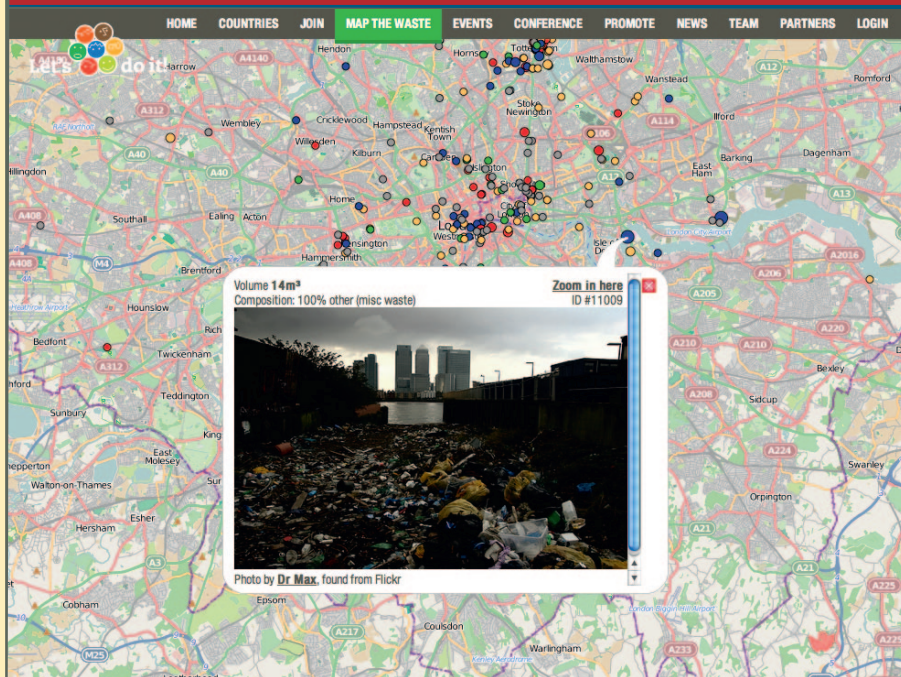

Mitu nulli on 3,7 miljardil?

Mis number see üldse on? No vot, võiks juba teada – umbes nii palju on Eesti osa Euroopa Liidu tõukevahenditest aastatel 2014–20, mille kasutamise kavandamises saab iga kodanik tänavu osaleda, ja peaski seda tegema. Hea uudis on, et toetuse maht jääb ilmselt laias laastus sarnaseks eelmise perioodiga 2007–13, nagu ei muutu väga ka EL-i kaasfinantseerimise määr ning viis fondi. Küll aga kujundavad uut eelarveperioodi mitmed uued põhimõtted, mis kõik püüdleavad raha tulemuslikuma kasutamise poole.

Kuhu ja kuidas raha minema hakkab, kujuneb suures osas tänavuste arutelude käigus. Kuidas kursis olla ja kaasa rääkida? Nagu ikka: loe läbi kõik olemasolev www.struktuurifondid.ee uue perioodi rubriigist, sh põhjalik kaasamiskava, ja otsi sobivad etapid ning organisatsioonide nimekirjast endale paslik esindaja. EMSL on üks 12 katusorganisatsioonist, keda kaasatakse juba arenguvajaduste määratlemisel, mille järel täiendatakse kevadel üleriigilisi eesmärke, seatakse prioriteedid, sügisel hakatakse kirjutama rakenduskavasid jne. Jälgi ka, et sel-järgmisel aastal uuendatakse suuremat osa kõigist Eesti valdkondlikest arengukavadest, mida oleks tervislik mitte maha magada.

EMSL-is tegeleb esindamise ja kaasamisega Alari Rammo, alari@ngo.ee.

“Teeme ära!” kodus ja võõrsil

15. märtsil algas viies talgukevad ning 5. mai talgute kirjapanek. Taas saab iga kogukond ise otsustada, mis vajab ühist äratemist, Eestimaa Looduse Fond aitab registreerimise ja stardipaketiga. Eestvedajad ei piirdu vaid uute talgutega, sest ka traditsioonid vajavad meenutamist. Nii on koostöös Eesti Rahva Muuseumi ja Eesti Pärimusmuusika Keskusega valminud esimene talgulugude plaat, välja kuulutati järgmine lugude kogumise veebiretk. Talgutel osalejad saavad end www.teemeara.ee üles anda 15. aprillist. Mullu korraldati ligi 1000 talgut, milles osales 26 000 inimest.

24. märtsil saabus aga üks omamoodi uus aasta ehk World Cleanup 2012. Kuni 25. septembrini toimuvad üle kogu ilma koristustalgud, mis toovad kokku juba miljoneid inimesi. Saasta vedeleb maal ja merel nimelt 100 miljonit tonni, nii et tööd jagub. Vaata kaardistatud prügi gloobusel www.letsdoitworld.org, pilt on pööraselt kirev. Eestist kasvanud algatusega on tänaseks ühinenud üle 80 riigi.

Äri- ja avaliku sektori vabatahtlikkusel hoog sees

Mullusega sai läbi ka regionaalminister Siim Kiisleri (pildil) algatatud äri- ja avaliku sektori vabatahtliku tegevuse testprogramm. Eesmärk oli ühest küljest edendada töandja toetusel võimaluse korral tööajast tehtavat vabatahtlikku tööd. Teisalt oli soov lükata hoog sisse professionaalidest vabatahtlike kaasamisele, kes oma erialaseid oskusi või teadmisi vabaühendustele jagavad. Praxise märtsis valminud mõjuanalüüs andis toiminule kiitva hinnangu. Kokku panustas oktoobri lõpust detsembrini kestnud programmi kümne organisatsiooni 30 vabatahtlikku hinnanguliselt üle 200 töötundi. Kes sai valmis arengukava, kes teavitusplaani – kõigile oli programmis midagi. Paljude koostööpaaride tegevus jätkub ka sel aastal. Testprogramm aga läheb edasi vabaühenduste arenguprogrammina EMSL-i juhtimisel juba sel aastal (loe sellest lk 35). Lõppenud testprogrammist leiab lisa ning ka Praxise mõjuanalüüsi <http://vabatahtlik.blog.com>.

Siim Mämnik

Turg toob teaduse ühenduste teenistusse

Balti Uuringute Instituudi eestvedamisel on nüüd ka Eestis tekkimas teadusturg, kus viiakse omavahel kokku koolitöödeks teemasid otsivad tudengid ning mingi küsimuse uurimisel abi vajavad vabaühendused.

Õieti ei peagi tegu olema teadustöoga: näiteks MTÜ Pagulasabi otsib seal filmi- või meediatudengit, kes võtaks teha lühifilmi pagulaste elust Eestis. Teiste soovide seas on ka MTÜ Mondo oma, et analüüsitaks maailmaharidusega seotud teemade käsitlemist Eesti kooliõpikutes, Põhja-Eesti Romade Ühingu pakkumine näiteks majandustudengile koostada romade keskuse ärimudel ja mitmeid teisi.

Teadusturg püüab teema püstitanud vabaühendusele leida juhendajaga tudengi, kes seda pakutut siis oma kursuse-, bakalaureuse- või magistritööna teha võiks. Tudengi kasu lisaks ainepunktidele on kindlustunne, et töö tulemused leiavad praktikaski kasutust.

Teadusturu põhimõte on, et teadus peab olema ligipääsetav ka neile, kel raha napib. Et tudengi tehtav on osa ta õppetööst, ei pruugi uuring ühendusele midagi maksma minna, mõnel juhul peaks tellija katma materjali- või transpordikulud. Täpsed tingimused lepatakse siiski kokku igauhega eraldi. Loe ja kasuta www.ibs.ee/et/teadusturg!

EKAK-i komisjon uueneb

Neil päevil kuulutas Siseministerium välja konkursi vabaühendustest liikmete leidmiseks Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni ehk EKAK-i rakendamise ja järelevalve ühiskomisjoni. Komisjon on – vahel aktiivsemalt, vahel loiumalt – tegutsenud 2003. aastast ning viimati uuenes ta koosseis viie aasta eest.

Pisut muutuvad ka komisjoni ülesanded. Peamiselt tuleb jälgida kaht asja: et täidetaks kodanikuühiskonna arengukavaga võetud kohustusi ning EKAK-is kokkulepitud kodanikualgatuse ja avaliku võimu koostöö põhimõtteid. Kui emb-kumb pool leiab, et teine pole nii käitunud, nagu EKAK-is kirjas, on tal edaspidi võimalik hinnangu saamiseks komisjoni poole pöörduda.

Avaliku võimu esindajatest kuuluvad komisjoni peamised kodanikuühiskonna arengukava rakendamise seotud ministerriumid, Riigikogu ning KÜSK-i ja EAS-i esindajad. Kui tunned, et su organisatsioon oleks komisjoni töös osalemisest huvitatud, uuri lähemalt www.siseministerium.ee/ekak.

EKAK-ist tulenevalt arutatakse Riigikogus riiklikult tähtsa küsimusena mai lõpus ka kodanikuühiskonna arengut, nagu üle aasta ikka tavaks.

Deif | Hendrik Osula

Kodanikuühiskonna mulluste parimate konkursile esitati seekord üle 70 kandidaadi, kelle seast valituile andis EMSL-i nõukogu välja tiitlid kuues kategoorias. 6. märtsil toimus Toompea lossi valges saalis pidulik tänuüritus, mille fotojäädvustused leiad tagakaanelt.

Kodanikuühiskonna aasta tegijad

Ärisektori algatus: Sihtasutus Entrum

Laiem avalikkus pole ehk kuulnudki, et Eesti Energial on jänkude ja juhtmete kõrval ka üks ütle mata eeskujulik noorteprogramm. Need kipuvad olema ikka suurfirmad – mõni tarkusest, teine kohusetundest –, kes oma sotsiaalse palge väga korralikult läbi mõtlevad, ja nii ka Eesti Energia – lisaks tavapärasele sponsortegevusele ja energia rohestamisele arutati põhjalikult läbi, millega veel Eesti ühiskonnas tegeleda. Nagu firmajuht Sandor Liive ütleb, ei ole Eesti tuleviku seisukohast ju miski tähtsam kui noored, ja nii loodigi eraldi sihtasutus noorte ettevõtlikkuse ergutamiseks. 2010. aastal Ida-Virumaalt alguse saanud programm tegutseb tänavu Lõuna- ja järgmisel õppeaastal Ede-

la-Eestis. 14–18-aastastele korraldatakse õpesessioone ning ollakse mentoriteks nende algatatud projektides. Ida-Virumaal osales eelmisel õppeaastal rohkem kui 600 noort ja algatati 98 projekti, Lõuna-Eestis on osalejaid umbes 400. Programmi ei toeta enam energiafirma ükski, vaid ka EAS ja MKM, nii et igati elujõuline eeskuju ärisektoris teistelegi, kes oma ühiskondlikku vastutust suurendada plaanivad. Sandor Liive usub, et programmi edukuse aluseks on esiteks nähtud vaev ettevalmistusel, teiseks Darja Saare eestveetav meeskond ning muidugi noored ise, kelle initsiatiiv ja teotahe lubavad Eesti tuleviku suhtes päris kindlad olla. Vaata ise www.entrum.ee.

Andres Treial

Eesti Päevaleht | Rauno Volmar

Aasta tegu: BC Kalev/Cramo abi Terese Mäeveerule

Korvpallimeeskonna spontaanne mõnetunnine inimlik heategu – aidata vanaprouat küttepuudega – tundub ehk liiga lihtne, et veel kuid hiljem esiletõstmist ja aukirja väärida. Teisalt: mida muud see hea kodanikuna käitumine ongi kui mitte normaalne ja inimlik? Aga mõelgem korra selle üle, mis on loomulik ja inimlik ning mis mitte, vaadeldes selle loo detaille. Möödunud sügisel viis Nõmme linnaosa valitsus 84-aastasele Terese Mäeveerule tasuta kütteabina hunniku jämedaid ja kohati pehkinud puupakke. Kui ükski elav ja ilmselgelt kirvekangelaseks mittekvalifitseeruv proua küsis, kuidas ta sellised pakud pliidi alla saab, polnud see enam linnaisade mure – kui aidata üht puude lõhkumisel, hakkavad seda äkki

teisedki nõudma! Lugu jõudis meediasse, aga selmet mõne tunniga vanainimese puudemure lahendada, kulutas linnaosa umbes sama palju aega ajakirjanikele tõestamiseks, et proua on viriseja. Asjast kuulnud Kalev/Cramo pakkus oma abi, kuid vahepeal võttis linnaosa end nii palju kokku, et viis notid proua õuelt jälle minema. Nüüd liitus abistajatega ka firma Kütteskeskus ning proua sai omale päris uued puud ja pikkade meeste laotud sirge riida. Eks ole – asjad saavad korra siis, kui mõelda, kuidas neid teha, mitte kuidas leida ettekäandeid mittetegemiseks. “Lugege lehti, seal on alati midagi!” muigab korvpalliklubi president ja Cramo juht Ivar Valdmaa vihjeks neile, kes otsivad võimalust oma väikeseks heateoks.

Mullune pikett Tallinna volikogu ees.

Aasta hääl: Pühajärve kogukond ja MTÜ Kodaniku Hääl

Niisugust kategooriat pole tegelikult varem olnud, aga mõlemad pärjatud paistisid mullu sedavõrd silma, et esitati kandidaadiks väga mitmel korral, ning EMSL-i nõukogu otsustas nõnda luua uue tiitli. Saavutasid ju mõlemad liikumised Eestis midagi päris uut: Pühajärve kogukond pöördus oma põhikooli säilitamiseks kohusse ja nii nemad kui Kodaniku Hääl algatasid esmakordselt Eestis allkirjade kogumise teel oma volikogudes eelnõud.

Muide, Tallinnas tähendas see rohkem kui nelja tuhandet allkirja! Eelnõud hääletati küll maha ja Tallinna TV raha ei suunatud lasteaedadele, aga igal juhul oli see suur, põhjalik ja läbimõeldud ettevõtmine, seejuures tehtud eestvedajate põhitegevuste kõrvalt. Üks Kodaniku Hääl liidreid Brit Kerbo kinnitab, et töö jätkub: “Kui me ei suuda muuta valitsejaid, muudame valijaid – kodanike harimise kaudu!”

Päev pärast aasta hääle aukirja sai Pühajärve kogukond veel väärtuslikuma paberi – halduskohtu otsuse, millega tühistati Otepää vallavolikogu otsuse igati toimiva kooli sulgemise kohta. Kogukonna esindaja ja kooli halduskogu liige Teet Reedi peab loomulikuks, et kodanikud on oma kogukonnas tegusad, ja kuigi esindusdemokraatia on tore, on ikkagi osalusdemokraatia see, mille kaudu kodanikuks olemine tegelikult väljendub.

Avaliku sektori esindaja: Eesti Rahvusringhääling

Juba teist aastat oleme olnud kimpus nende leidmisega, keda avalikust sektorist kodanikuühiskonna edenemisele kaasaaitajana esile tõsta. Eelmisel aastal jäigi see tiitel välja andmata, seekord päästis avaliku sektori au aga avaõiguslik asutus, kes kahtlemata on teinud rohkem kui tal seadusega pandud kohustused. Õigupoolest algas rahvusringhäälingu pühendumus vabakonna toimetamistele juba

“Minu Eesti” mõttetalgute nõnda põhjaliku kajastamisega, justkui oleks tegu Otepää karikaetapiga.

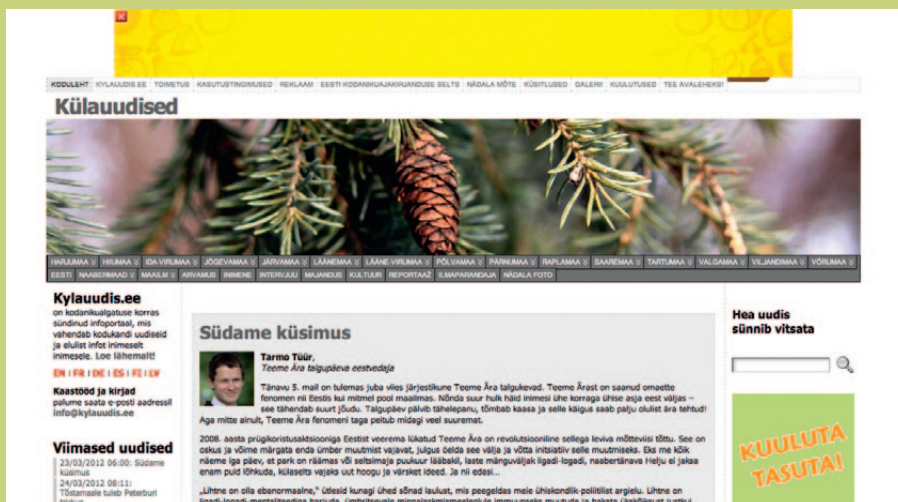
Mullusel valimiste aastal pakkus ERR tuge nii valimiste valvuritele hea valimistava järgimisel, kodanikele valijakompassi abil sobiva eelistuse leidmisel kui talvel tööd alustanud valitsuse valvuritele veebikodu pakkumisega, kus jälgitakse koalitsiooni lubaduste täitmist. Nõnda on

kõik need algatused saanud ühiskonnas palju rohkem kõlapinda ja mõju, kui nad oleksid saanud üksnes eestvedajate endi kodulehtedel. ERR-i juhatuse liige Tiina Kaalep meenutab, et ülikoolis oli teda innustavaim keskkond raamatukogu, kus õpiti, elati ja räägiti. “Meiegi sihiks on luua raam, kuhu tulla mõtlema ja rääkima, ning me üritame anda selleks oma veerud ja eetri.”

Aasta vabähendus: Eesti Kodanikuajakirjanduse Selts

2010. aastal talgute ja eksperimendi korras käivitatud portaal kyllaudis.ee pole mitte üksnes siiani elus, vaid nüüdseks aus eeskuju, kuidas professionaalidest vabatahtlike abil head asja teha. Tasuta, kusjuures. Nagu üks eestvedajaid Erkki Peetsalu ütleb, ei jõuta algusest peale ära imestada, kas tõesti tegutsetakse vaid õhnapõhiselt, aga nii see on.

Osalemine ja kogukond on märksõnadeks ka seltsi ja infovärrava tegevuses uudiste vahendamisel ultralokaalsel tasandil, nagu nad ise ütlevad. "Meediamaastrik on suur ja lai ning meie portaali ja seltsi kui väike putukas sel suurel meediapildil laiendab ehk mõtteruumi, mis on ajakirjandus," võtab Peetsalu seltsi rolli kokku. Pole see kõik ju tegelikult midagi uut, vaid pigem soov pöörduda tagasi nende kunagiste väärtuste ja ideaalide juurde, mida esindasid Eesti ajakirjanduse ajaloos näiteks Johann Voldemar Jannsen, Carl

Robert Jakobson ja Jaan Tõnisson. See on ettekujutus ajakirjandusest kui valgustajast, teenäitajast, rahva teenijast, mitte niivõrd ärist.

Seltsi levitatav põhimõte, et kodanikuühiskonnas võib igäüks olla ajakirjanik, on äraütlemata moodne – mõelgem või

hiljutisele arabia kevadele, mille käivitajateks ei olnud mitte nende riikide "vana kooli" meediakanalid, vaid aktiivsed kodanikud oma üleskutsete ja kajastustega Twitteris, Facebookis ja blogides.

Loe ja löö kaasa www.kyllaudis.ee.

Arno Saar | Öhtuleht

Tootsen aasta filmi auhinda vastu võtmas

Aasta missiooniinimene: Jaan Tootsen

Nagu aasta missiooniinimese tiitliga ikka, ei anta seda vaid ühel aastal tehtu, vaid no kui mitte päris elutöö, siis pikaajalise panuse eest. Rohkema, kui hea kodanik häda või palga pärast tegema peaks. Ei saa öelda, et Jaan tundmatu kuju oleks – 2010. aastal pälvis ta presidendilt Ööülikooli vedamise eest noore kultuuritegelase preemia ning eesti filmiajakirjanikud tunnistasid linatõe "Uus Maailm" mulduseks aasta parimaks. Eelkõige viimasega

seondub ka kodanikuühiskonna soe käepigistus, sest räägib film ju vabähenduse elutsüklist, kogukonna käivitamisest, naerust ja nutust. Ja teeb seda pagana hästi, tõustes palju enamaks kui lihtsalt ülevaade ühe seltsi tegemistest.

Aukirja vastu võttes tabas Jaani väike *déjà-vu* moment, kuna sealsamas saalis filmis ta neli aastat varem Uue Maailma Seltsi, kui see võttis vastu aasta vabähenduse tiitli. Viimane episood tekitab Jaani

sõnul filmi vaatajates elevust ja arusaamist Eestist eemalgi: "Kogu selts võttis end rivisse ja musitas kogu oma ülevoolavusega Ene Ergma ja Lagle Parekiga!" Jaani pühendumust näitab üks fakt, et koos produtsent Jaak Kilmiga väntas ta seltsi tegemiste sabas tervelt viis aastat! Ise jääb režissöör tagasihoidlikuks, öeldes, et tema on kõigest vaatleja.

Filmi (kui sa seda tõesti veel näinud ei ole) otsi kinost ja DVD-lt.

Mis on vastutustundlik ettevõtlus?

CSR

Liis Treimann | Postimees

Tõeliselt vastutustundliku ettevõtte tunnuseks pole niivõrd heategevusprogrammid, vaid see, kuidas ta oma igapäevatööga inimeste ja keskkonna heaolu mõjutab. Pildil Eesti kuulsaimaks saanud pangautomaat Virtsus, mille sulgemisplaanist Swedbank pärast avalikkuse pahameelt loobus.

Vastutustundlik ettevõtlus ei piirdu üksnes ettevõtte hea-tegevuse või annetustega. Kõnekeeles sageli ingliskeelse lühendiga CSR tähistatavat mõistet avab **MARKO SILLER** Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumist.

Ingliskeelse termini *corporate social responsibility* (üha enam aga lihtsalt *corporate responsibility*) vasteks eesti keeles on sünonüümsed 'vastutustundlik ettevõtlus' ja 'ettevõtte ühiskondlik vastutus', vältides sõna "sotsiaalne", mis juhib paljude mõtteid liiga kitsale rajale.

Vastutustundlik ettevõtlus tähendab ettevõtte juhtimise ja igapäevase tegevuse kooskõla kogukonna ja teiste sidusgruppide, loodus- ja turukeskkonna ning oma töötajate huvidega. Tegemist on ettevõtte vabatahtliku panusega, mis tähendab, et silmas ei peeta seadustest tulenevaid kohustusi.

Vastutustundlik ettevõtte on näiteks see, kes soodustab töötajate vabatahtlikuna tegutsemist, osaleb oma valdkonna järelkasvu arendamisel, näiteks ülikoolides, eelistab kohalikke teenuse ja tooraine pakkujaid, teeb pingutusi energiakasutuse, jäätmete ja saastamise vähendamiseks, loob tingimused töötajatele tervise hoidmiseks ja edendamiseks, panustab oma inimeste täiendusõppesse, hindab nende töö- ja pereelu tasakaalu ning pakub paindlikku tööaega, kohtleb eri grupe võrdselt, ei varja ebamugavat infot, käitub partneritega eetilisel, on kindel oma tarneahela "puhtuses" ning seab samad normid tingimuseks ka partneritele.

Vastutustundlike tegevuste loetelu võiks jätkata pikalt ning kivisse raiutud õigeid vastuseid ei olegi. Oluline on selliste tegevuste strateegiline läbimõeldus, mis toob suurema kasu nii ettevõttele endale kui ka ühiskonnale.

Euroopa Komisjon defineerib terminit kui ettevõtete vastutust oma mõju eest ühiskonnale. On oluline, et vastutustundliku ettevõtluse alla mahtuv oleks seotud ettevõtte tegevusalaga. Kui näiteks sponsorlus või annetamine on ettevõtte vastutustundlike tegevuste portfellis ainus või kesk-

ne, ei saa seda vastutustundliku ettevõtluse mõttes veel suurepäraseks näiteks pidada. Kuigi seegi on saajale ilmselgelt kasulik abi, oleks ettevõtte töötajate sisuline, nende pädevusi rakendav panus hoopis parem.

Vastutustundlik ettevõtlus ei ole ka sama, mis sotsiaalne ettevõtlus. Jaan Aps kirjutab oma blogis www.storiesforimpact.com, et kui sotsiaalse ettevõtja eesmärk on muuta ühiskonda paremaks ettevõtluse abil, siis vastutustundliku ettevõtja eesmärk on siiski teenida kasumit, arvestades tegutsemisel võimalikult palju ka ühiskonna huvidega.

Küll aga on see tihedalt seotud jätkusuutlikkuse mõistega – vastutustundlik tegutsemine on ettevõtete panus nii iseenda

kui kogu ühiskonna kestlikkuse tagamiseks.

Pärast seda, kui 1950ndatel pakkus Howard Bowen esimese vastutustundliku ettevõtluse

seletuse, on vahest kõige nimekam kontseptsioonile vastanduja on olnud Milton Friedman, kes väitis pool sajandit tagasi, et ettevõtte ainus ühiskondlik kohustus on oma ressursside kasutamine kasumi maksimeerimiseks – põhimõtteliselt, *the only business of a business is to do business*.

Eestis on skeptikute suurimad kahtlused seotud sellise tegevuse ärilise kasulikkusega, aga ka väitega, et enamik meie ettevõtteid tegutseb vastutustundlikult ka ilma sellele eraldi mõtlemata. Müütidest levivad need, mis peavad vastutustundlikku ettevõtlust vaid suurte, rikaste ja rahvusvaheliste ettevõtete mängumaaks. Samuti arvatakse ekslikult, et tegemist on millegagi, mida teha siis, kui põhitegevusest aega üle jääb.

Kindlasti on teema tõsiseltvõetavusele üha suurenevaks ohuks n-ö rohepesu, mis tähendab ilma sisulise tegevuseta oma toodete ja teenuste liialdatud vastutustundliku ja loodussõbraliku kuvandi kaudu müümist.

Väärarvamuste ja -kasutuse kadumiseks tuleb eri osalistel mõistagi teha järjepidevalt tööd teadlikkuse tõstmiseks. Eesti viimaste aastate kogemus ongi näidanud, et pikemalt ette mõtlevad ettevõtjad leiavad ühel või teisel viisil tee vastutustundliku ettevõtluse juurde ning näevad selles kasu oma firma ja kogu Eesti tuleviku silmas pidades.

Riiklik strateegia

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumi ja EBS-i eestvedamisel ning ettevõtete, ministriumide ja teiste huviliste osalusel on algatatud riikliku vastutustundliku ettevõtluse strateegia ja tegevuskava väljatöötamine. Kui seni on riigi seisukoht ja tegevused teema edendamiseks Eestis puudunud, siis tänavu valmivast strateegiast saab Eesti ettevõtluspoliitika üks osa.

Mõttekoda

Ettevõtete endi käimalükatud Eesti vastutustundlike ettevõtete mõttekoda toob kokku need, kes huvitatud valdkonna edendamisest ettevõtte sees ja ühiskonnas laiemalt. Liitumiseks ei pea selles valdkonnas kogemusi olema, ukсед on kõigile avatud. Täna on 21 ametliku liikmega võrgustiku praktilise, teineteiselt õppimise suunitlusega kohtumised toimuvad kord kvartalis.

www.csr.ee/mottekoda

Foorum

2005. aastal tegevust alustanud Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum on seni ainus vastutustundliku ettevõtluse edendamise tegelev organisatsioon Eestis. Tegemine on kompetentsikeskusega, kuhu on koondunud teemast huvitatud ja valdkonda tundvad spetsialistid, kes tegelevad ettevõtete teadlikkuse ja oskuste kasvatamise, teiste sektorite ja avalikkuse harimise, nõustamise ja koolitamisega.

www.csr.ee

Indeks

Korda aastas koostatakse Eestis vastutustundliku ettevõtluse indeksit, mis uurib peamiselt seda, kuidas on vabatahtlikkuse alusel osalevad ettevõtted teema oma strateegiasse ja igapäevastes tegevustes sidunud ning milliseid tegevusi kogukonnas, loodus-, töö- ja turukeskkonnas tehakse. Indeks on ühelt poolt tööriist ettevõtetele oma tegutsemise analüüsimiseks, teisalt moodustatakse indeksi põhjal ka avalik pingeriid.

www.csr.ee/vastutustundliku-ettevotluse-indeks

Tantsud rahatähtedega

Hea Kodaniku toimetaja **MARI KODRES** palus meediaekspertidel lahata heategevusliku sisuga tele- ja raadiosaadete ning kampaaniate anatoomiat. Mõtteid veeretavad ERR-i ajakirjanduseetika nõunik Tarmu Tammerk, “Jõulutunneli” väsimatu vedur Margus Saar, Eesti suhtekorraldajate liidu juhatuse liikmed Aune Pašt ja Allar Tankler, meediaõppejõud Mart Soonik ning aastate jooksul mitmeid heategevusprojekte vedanud Riina Vändre.

Pressifoto: Arno Mikkor

Tarmu Tammerk

Pressifoto: Terje Lepp

Aune Past

Eesti telekanalite vaadatavuse tipus troonib mitu saadet, millel on lisaks meelelahutuslikule sisule ka heategevuslik väljund. Kõrvuti on õhtuses populaarseimas vaatajavööndis publikuni toodud nii tantsud kui laulud tähtedega ning “Kodutunne”, jõulude ajal on viimased 13 aastat eetris olnud juba traditsiooniliseks muutunud ETV heategevusprogramm “Jõulutunnel”.

Saadete üks eesmärke – toetada heategevust – on sarnane, vorm aga erinev. Mis jääb lõpuks domineerima, kas pidu ja pillerkaar või ka abivajajate hääl, vajadused?

Tarmu Tammerk: Heategevusliku eesmärgiga meelelahutuslikel saadatel on kindlasti sees kasulik moment nende jaoks, kellele raha kogutakse. Näiteks tantsusaatesse helistajate käest on tulnud suuri summasid meditsiiniaparatuuri ostmiseks. Teine küsimus on, et selliste suurte sõude puhul jääb heategevuslik moment tagaplaanile. Aga kui hädasolijad saavad toetusraha, siis mis saab selle vastu olla.

Nii et eesmärk pühitseb abinõu?

Tarmu Tammerk: Peab tõdema küll, et kommertskanali puhul on mõnikord tunda suhtumist “Naudi glamuuri, aita uutel staaridel sündida, ära klatši maha maga!

PS. Osa raha läheb heategevuseks!”. Tuleb osata vahet teha, eristada. Avaõigusliku meediakanali heategevusprojektid erinevad märkimisväärselt kommertskanalite heategevussaadetest. ERR-i tele- ja raadioprogrammide heategevuslike ettevõtmiste puhul on olulisel kohal ikkagi just heategevusprojekti sisu.

Mis on heategevuse tarbekaubastamises see psühholoogiline edukuse faktor, et inimeste rahakotirauad nii varmalt paotuvad?

Aune Past: Inimestele meeldib ennast hästi tunda. Ja kui tundub, et lihtsalt šokolaadi söömine pole tark tegu, siis kassa kõrvalt heategevusliku märgena ostetud šokolaad oleks nagu heategevus, sest ega ma endale, ma ainult hea pärast. Kui keegi oskaks vastata, miks inimesed teevad seda, mida nad teevad, oleks ta ammu uueks jumalaks kuulutatud. Kindlasti annab saatele kaalu, kui see on heategevuslik. Kas inimene mõtleb nii: vaatan lihtsalt meelelahutust, aga tegelikult olen ma väga kõrgkultuuriline inimene, ma lihtsalt heategevuse pärast vaatan? Vaevalt, aga heategevus võib olla üks mitmest põhjustest küll, miks saadet vaadatakse.

Mart Soonik: Vaevalt et keegi produktentidest teeks saadet ilma selle kasulik-

kuses veendumata. Elik heategevusega seotud saadatel on suurem võimalus hoolivate ühiskonnaliikmete tähelepanu võita. Teiste jaoks on ehk tegemist n-ö kaasaja indulgentsiga, sest selline heategevus, mida saame teha ilma tugitoolist tõusmata – näideks saadetud SMS või tehtud telefonikõne –, on märksa lihtsam ja mugavam, kui ütleme näiteks lastekodu talgutel osalemine. Samas, head teha on inimestele omane. See on aidanud meil ühiskonnana elus püsida.

Allar Tankler: Tooksin siin veel esile, et raha kogumise või raha küsimise eesmärk ei pruugigi alati olla ainult raha koguda. Raha kogumise sõnum on tihti erinevatele organisatsioonidele hea võimalus teha avalikkus teadlikumaks mingist probleemist, nii et see avaldaks survet seadusandjale, või organisatsiooni (ja selle olemasolevate sponsorite) positiivsest tegevusest. Mitme “heategevuskampania” kulusid n-ö inimestelt tänaval laekuvate annetuste maht ei katagi, küll aga võib organisatsioon sellega staatuse ja maine, mille pinnalt on lihtsam pidada läbirääkimisi teiste partneritega. Seesama “Tantsud tähtedega” on hea näide – kui telefonikõne oleks tasuta ja sellega raha ei kogutaks, võib konesid pigem vähem olla.

Tarmu Tammerk: Osalemine heategevuses millegi muu kui rahaga on ka üks või-

Mart Soonik

malus siduda inimesi teemaga püsivalt kui lihtsalt teleri ees veedetud hetke vältel. Näiteks kutsus 2011. aasta jõulude eel ETV saade “Prillitoos” oma vaatajaid üles valmistama sooje talvekudumeid, mis heategevusfondi abiga kingiti paljulapselistele peredele. Isegi kui vaatajast ei saa püsivat annetajat või vabatahtlikku, oskab ta paremini mõista puudust kannatavate rühmade vajadusi.

Kuidas saab meedia kaasa aidata sellele, et inimesed ei teeks annetusi ainult kampaaniate või sundkäitumise – à la jõulud, mil inimestel läheb süda kergelt härdaks – nuppudele vajutades?

Mart Soonik: Meedia esimene roll ongi küsida ja tähelepanu juhtida. Näiteks, missugune abi on tegelikult vajalik ja kas ühiskonna liikmed on valmis seda osutama? Kampaaniad ei ole iseenesest halvad, kuid ühekordne annetus – sain kaelast ära! – võiks asendada üleüldise suurema hoolivusega ja seda mitte ainult haavatavate sihtrühmade suhtes. Samas näen siin olulist rolli ka eliidil. Kui näiteks poliitiline eliit ei pea diskussiooni vajalikuks, mõnitab küsijaid ja alandab vastaseid, siis see levib ka teistesse ühiskonnakihtidesse. Ma usun, et heategevusest, koostööst ja hoolivusest rääkimine ja sellele tähelepanu juhtimine aitab

Arno Saar | Öhtuleht

Silmi ja käsi lihtsalt ei jagu

RIINA VÄNDRE, MTÜ OLEVISTE HOOLEKANNE JUHATUSE LIIGE

Sellise heategevuse puhul, millega mina tegelen – ehk puudust kannatavate inimeste ja kodutute aitamisega –, tuleb endale selgeks teha, et selles valdkonnas tegutsemine on lisaks emotsionaalsele raskusele sageli ka ränk füüsiline töö. Võtame näiteks organiseerimise: toidu ja selle transportimise, raskuste tõstmise, riiete sorteerimise, pakkimise jne. Kodutute saunapäevi korraldades olen alati kaameraid palunud mitte sauna ronida ja alati on mulle seda ka lubatud. Olen ise turvamehena ette hüpanud, kuid nii kui selja keerame – sest peab olema vahel kaupa vastu võtmas või mingit muud asja korraldamas –, kasvab ajakirjaniku janu efekti järele. Nii neid kokkuleppeid rikutakse. Seda pole juhtunud mul mitte ainult töös kodututega, seda on juhtunud minu pressiesindaja töös ka muudes organisatsioonides. Janu uudise ja efekti järele sunnib osa ajakirjanikke üle piiride minema. Kuidas seda rohkem piirata, ma ei tea – ilmselt peavad kinnistuma teatud kirjutamata reeglid, mida inimesed võtaks lihtsalt kui elementaarset osa kultuursest käitumisest.

Ülo Josing | ERR

Kuidas tehakse “Jõulutunnelit”?

MARGUS SAAR, ERR

“Jõulutunnel” on heategevust edendav telesaade, millel on ka ajakirjanduslik väärtus. Lühidalt selgitades on selle selgrooks tervishoiu või sotsiaalelu probleemse lõigu telepärane käsitlus. “Jõulutunneli” partneri valiku otsus sünnib konkreetselt saaterühma ja ETV programminõukogu aruteludest. Arvestada tuleb nii jooksva aastal avalikkuse tähelepanu all olnud teemasid kui ka meile saabunud konkreetseid koostööettepanekuid. Määravaks on olnud ka meie enda otsus. Nii otsisime ise kontakti Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsiooni Keskusega ja Naiste Varjupaikade Liiduga, kuna soovisime nende tegevust laiemalt tutvustada. Kui Haapsalu sai kõigi nende aastate jooksul vaatajatelt suurima annetuse, siis varjupaikade teema suurima vastukaja meedias ja vaatajate hinnangutes ja väikseima annetuse. Annetuse tegijad jäävad meile pigem anonüümseks, kirju saate sisu ja korralduse kohta mõni ikka pärast tuleb. Annetuse saajatega jätkub aga tööd veel aastajagu, meile on tähtis, et taotletud annetus annaks tulemusi ja meie partner saaks televaatajatele hiljemalt järgmise aasta “Jõulutunnelis” raha sihipärasest kasutusest aru anda.

Oleme püüdnud igas saates saada ka vastuse küsimusele, kuidas muidu võiks ideaalselt olla üks või teine asi normaalsetes oludes korraldatud. Või kui kaugel on näiteks Eesti meditsiinikorraldus ideaalist. Hiidlaste soovitud komputertomograafi kampaanias tõdesime koos riigikontrolõriga, et Eestis meditsiinitehnikat kohati alakasutatakse, st on selle tehnika üleküllus. Aga tuleb tõdeda ka seda, et ega üht vähekasutatavat tomograafi mõnest mandri haiglast vägisi Hiiumaale keegi siin riigis ka ei vii. Hiidlased küsivad, mis on nende elu hind, ja neil on see õigus küsida, isegi siis, kui keegi küsib kõrvalt – aga milline on meretagusel Ruhnul elamise risk? Minu arust täidab saade oma eesmärgi ka siis, kui see küsimustele vastamise kõrval ärgitab ka uut keskustelu, millele vastuste sõnastamise vajaduse peale pole kunagi tulnudki.

“Jõulutunneli” partneriteks on Eesti suuremad telefoniteenuse pakkujad ja siin müts maha – kuidagi oleme oma saatega sellises seisus, et kuigi telefonioperaatorid osalevad kampaanias annetuskõnede arveldamise ja ülekannetega, ei võta nad mitte mingit teenustasu. Minu hinnangul on see üsna eksklusiivne koostöö. “Jõulutunneli” annetus on monofunktsionaalne – see tähendab, et annetuskõne tehakse ainult ühe sihtmärgi heaks selle sisu lahustamata, sellega ei toetata muuhulgas lauluvõistluse, tantsusaate vms korraldamist või kommi tootmist.

kaasa selle teema tõsiseltvõetavuse kasvule, mitte vastupidi.

Või kulutab see ka heategevuse sisu ära, nii et lõpuks oleme sellest sõnastki tüdinud?

Aune Past: Heategevusega oleme oma kodanikuühiskonnas küll alles lapsekingades, igauks toetab kas seda valdkonda, mida tunneb, või seda, kes ilusamini küsida oskab. Valdonna puhul, mida tuntake, on inimesel ka veendumus, et raha jõuab lõpuks sinna, mille jaoks seda küsiti ja kus seda kõige rohkem vaja on. Efektive heategevus ehk minimaalsete omakuludega ja maksimaalse tulemusega neile, kelle nimel head tehakse, on vägagi keeruline protsess, mis nõuab palju teadmisi ja pühendumust. Ja koostööd.

Grupid, kellele heategevuslikult raha kogutakse, on sageli sotsiaalselt ja majanduslikult haavatavad ning ka nende eksponeerimisel meedias on kindlad reeglid – näiteks laste puhul. Kuidas aga suhtuda näiteks kodutute või puuetega inimeste meedia rambivalgusse seadmisesse heategevuslike ürituste taustal?

Tarmu Tammerk: Heategevuslike saadete puhul on ERR hoidnud joont, et puudusekannatajad ei saaks oma meediaesinemiste tõttu kahjustada. Ärakasutamise oht tekib siis, kui hädas olevat inimest või peret käsitletakse materjalina, mõtlemata võimalikele negatiivsetele tagajärgedele, mida saates esinemine võib kaasa tuua. Eriti puudutab see lapsi, kelle kehva majandusliku või perekondliku olukorra ebadiskreetne eksponeerimine meedias võib neile probleeme tekitada. Heategevussaadetega tekib probleeme siis, kui selles on palju eri osalisi ja ajakirjanduseetilised piirjooned on maha joonistamata. Nii võis juhtuda 2011. aasta sügishooajal Kanal 2 eetris olnud saatega “Kodutunne”, mida ümbritsenud segadustest ajakirjanduses juttu on olnud.

Mart Soonik: Nagu alati on selleski olukorras kaks poolt. Üks on see, et meie ühiskonda ei kuulugi ainult rikkad, noored ja edukad, vaid ka haavatavad sihtmärhid. Nende meediapildist väljajätmine oleks samavõrra kohatu kui nende

liigne eksponeerimine. Mul on üks hea tuttav, kes võttis koera varjupaigast, on selle üle uhke ja õnnelik. Tema tegu on nakatanud teisigi meie tutvusringkonnas. Nii et heateo eksponeerimine võib kaasa tuua uusi heategusid.

Allar Tankler: Toetust taotlevad organisatsioonid peavad ellujäämiseks pidevalt mõtlema sellele, milliseid väärtusi sponsoritele vastu pakutakse. Aga samamoodi nagu ettevõtte, kes peavad oma kommunikatsioonitegevusi planeerides mõtlema oma erinevate sihtrühmade huvidele, peavad ka heategevusorganisatsioonid vaatama, et näiteks puudusekannatajaid võimalike sponsorite huvides meedias eksponeerides ei saaks kahjustada nende esmase sihtrühma, nendesamade kannatajate huvid.

Kui palju kehtib maksimum “Kui sind ei ole meedias, siis sind ei ole olemas”?

Mart Soonik: Ajakirjanik ja suhtekorraldaja on mõlemad tähelepanutööstuse töötajad. Nende tegevuseks on tähelepanu saavutamine. Ühel juhul on tellijaks auditoorium ja teisel juhul organisatsioon, inimene või sündmus. Suhtekorraldajat ei ole vaja, kui mitte mingisugust tähelepanu ei soovita.

Allar Tankler: Meedia tähelepanu ei ole ainus asi, mida ettevõtte sponsoritena vajavad, ning meedia ei ole ainus kanal, mille kaudu jõuda heategevusorganisatsiooni või selle sponsori(te) sihtrühma(de)ni. Osa sponsorite jaoks on oluline, et ametnikud ja poliitikud näeksid, et ettevõtte toetab kogukonnas vajalike projekte. Mõnede sponsorite jaoks on oluline, et nende töötajad tunneksid, et töötavad organisatsioonis, mis seisab õigete asjade eest ühiskonnas. Millegi toetamine võib ettevõtte jaoks strateegiliselt kasulik sponsorlus olla ka juba siis, kui seda kommuniqueeritakse ka ainult ettevõtte töötajatele – töstmaks töötajate rahulolu tööandjaga –, isegi kui kliendid või laiem avalikkus sellest midagi ei kuule.

Mõne heategevusliku ürituse korraldamisel põrkuvad omavahel suhtekorraldaja ning ajakirjaniku või fotograafi huvid. Üks peab korraga esindama nii sponsorite

huve kui ka kaitsma haavatavat sihtrühmi, teine tahab aga saada võimalikult naturalistlikku pilti, vahest ka šokeerida? Lõpptulemuseks palju paksu verd.

Mart Soonik: Ajakirjanduseetika ja ka suhtekorralduseetika võimaldavad eksponeerimise vajadust erinevalt tõlgenda-

da. Lõpuks võib osava retoorikaga enesele pea kõike võimaldada. Minu jaoks läheb siin piir inimese enese nõusoleku lähedalt, kuid lisaks peab arvestama tema kogemust ajakirjandusega suhtlemisel ja üldist teovõimet. Ütleb ju ajakirjanduseetika koodeksi, et kogenematut inimest tuleb eelnevalt teavitada ohtudest, mis kaasnevad meediaga suhtlemisel.

Margus Johanson

Edukas nii äri- kui heategevuses

ALLAR TANKLER, CORPORE NÕUKOGU LIIGE

Kõige olulisem on leida side heategevuse ja sponsori tegevuse vahel. Rahvusvaheliselt üks parim näide on Nestlé, kellel on CSR (*Corporate Social Responsibility* ehk ettevõtte ühiskondlik vastutus – toim) asemel ühiste väärtuste loomise kontseptsioon CSV (*Creating Shared Value*). Nad toetavad arengumaades kogukondi, kus kasvatatakse ettevõttele olulisi tooraineid, sest toetuse tulemusena paraneb ka tooraine kvaliteet.

Corpore kuulub rahvusvahelisse suhtekorraldusketti Edelman, kelle uuringud on näidanud, et tarbijad ei pane pahaks, kui nad näevad, et ettevõtte heategevus aitab ka ettevõtet, juhul kui ettevõtte selles osas avameelne on – vastupidi, nad saavad aru, et sellisel juhul on see toetustegevus jätkusuutlik ja loogiline.

Teiseks on vaja luua ettevõtte sihtrühmades arusaam, et heategevust tehakse koos nendega – koos klientide, töötajate, kas või riigiasutustega, kui riigiasutused on antud ettevõtte jaoks sihtrühm. See tähendab seda, et klient teab, et kui ostab paki Pampereid, siis saab üks laps Aafrikas vaksineeritud. Et kui Swedbanki töötajad valivad panga sponsorluse objektiks “Tagasi kooli”, siis saab “Tagasi kooli” raha. Et kui Sotsiaalministeerium ütleb, et toetust vajab see lastekodu, siis teeb ettevõtte annetuse. Iga euro kohta, mida ettevõtte töötajad kellelegi annetavad, lisab ettevõtte kaks eurot, ja nii edasi. Ilma niisuguse osaluseta on raske hinnata heategevusliku panuse väärtust.

Seega peaks edukas heategevusprojekt sisaldama rohkem kui ainult raha: ka sponsori tooteid-teenuseid ja ennekõike aega: sponsororganisatsiooni juhtkond-töötajad võiksid kulutada mõne tunni ka ise füüsiliselt head tehes.

MARI KODRES püüdis erinevate organisatsioonide annetuskogemuste põhjal välja sõeluda, millised meetodid panevad annetusteveskid jahvatama ning mis lihtsalt ei tööta.

Mis töötab, mis ei tööta

SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond:

meditsiinile toob annetusi televisioon

KÜLLIKE SAAR

Sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond kogub annetusi laste ravitingimuste parandamiseks Eestis – peamiselt toetame peresid ja haiglaid ravimite ja aparatuuri ostmisel ning ravi korraldamisel, arstide ja õdede koolitamisel ning koolitajate Eestisse toomisel.

Lastefondi olulisteks annetuste kogumise viisideks on telefoniannetused, ühekordsed ja püsiannetused pangakontodele, heategevusürituste ja -saadete korraldamine, heategevuslike toodete müümine ning annetuste kogumine annetuskastidesse. Oma tegevusi reklaamime välimeedias, televisioonis, raadios, printreklaamiga ja internetis. Lisaks käime vabatahtlike abiga oma tegevust tutvustamas erinevatel üritustel.

Üheks väga oluliseks soodustajaks või takistajaks on kõigile heategevuslikele organisatsioonidele meedia ehk siis see, kuidas ajakirjanikud kajastavad ühe organisatsiooni tegevust. Üks negatiivne artikkel heategevuslikust organisatsioonist või juhtumist mõjutab kõiki sarnases valdkonnas tegutsevaid organisatsioone, sest inimesed usuvad meediat ja tihtipeale ei soovigi tegelikust olukorrast rohkem teada saada. Positiivsed uudised aga toetavad eelkõige organisatsiooni, kes positiivse uudise ellu kutsus.

Kõige õnnestunumate projektide puhul tuleb erinevatest kanalitest esimesena välja tuua televisioon, nii telereklaamid kui

ka telesaated. Aastaid on üks populaarsemaid heategevuslikke telesaateid olnud "Jõulutunnel", milles Lastefond on kaasa löönud seitsmel korral. 2011. aastal käivitasime koostöös Pelgulinna Sünnitusmaja Toetusfondi ning Kanal 2-ga uue heategevusliku saate "Jõulusoojus", mille käigus koguti oodatust enam annetusi kõigile Eestimaa sünnitusosakondadele.

Meie kogemuse põhjal on kõige keerulisem korraldada heategevusüritusi, sest tavaliselt nõuavad need palju aega ja energiat, kuid tulu ei ole tehtava tööga tihtipeale vastavuses.

Kindlasti toovad heategevusüritused tuntuks ja kõmu meie tegevuse kohta, kuid see ei kaalu üles kulutatud ressursi. Omast kogemusest võime näiteks tuua heategevuslikud treeningupäevad Energiasüst ja Energiasüst vol 2. – ühe Energia-

süsti korraldamisega kogusime annetusi umbes 10 000 krooni, kuid ettevalmistused võtsid aega 4-5 kuud. Teisi kanaleid kasutades oleks saanud selle summa hankida palju vähema ressursiga. Loomulikult oli vabatahtlikel ja külastajatel tore, kuid tegelikult ei ole me ju meelelahutusettevõtte.

Annetuste kogumise parandamiseks ja täiustamiseks on väga oluline selgitada annetamise vajalikkust ning suurendada heategevuslike organisatsioonide tegevuse läbipaistvust. Rohkem tuleb teha süsteemset ja läbimõeldud tööd meediaga, tõstatada probleeme ning pidada arutelusid. Suuremale läbipaistvusele aitaks kaasa see, kui organisatsioonid pööraks rohkem tähelepanu oma kodulehtede informatiivsusele, samuti peaksid kõik organisatsioonid tegema kättesaadavaks oma majandusaasta aruanded.

Toidupanga vabatahtlikud
Rimi annetuskampaaniaal

Toidupank: annetamine peab olema mugav ja kiire

NELE HENDRIKSON

Toidupangas on peajasalikult kolm võimalust heateoks: annetada oma vaba aega, toidukaupa või otseselt raha. Viimast saab teha kas otse meie annetuskontole (toidupank.ee) või siis Swedbanki annetuskeskonna "Ma armastan aidata" kaudu.

Kuigi toidukaup on põhiline, on rahalised annetused äärmiselt olulised selleks, et meie heategevusorganisatsioon saaks katta jooksvaid tegevuskulusid (kütus, laorumide rent jms).

Ühe annetamise viisi esiletõstmiseks tuleks ilmselt rääkida Toidupanga toidukogumispäevadest, mis on tänaseks muutunud juba traditsiooniks. Eriline edu on saatnud meid viimase poolaasta jooksul.

Toitu on kogutud nädalavahetusesti kas Rimi või Prisma kauplustes üle Eesti. See on hea viis inimesi kaasata ja seda tõendab fakt, et möödunud aastal kogusime nõnda ligi 90 000 ühikut toidukaupa, mis on igati uhke kogus. Seega oleme veendunud, et Eesti inimesed aitavad teisi hea meelega, kui see tegevus mugavaks ja kiireks teha – ning mis saaks olla lihtsam, kui poes käies osta midagi ka Toidupanga kärusse poetamiseks? Samuti oleme kampaaniate kaudu pakkunud firmadele võimalust Toidupanka toetada, hea koostöö on seni rõõmistanud alati mõlemat poolt ning seega ka allpool toimetulekupiiri elavaid Eesti peresid.

Viimasena, kuid väga olulisena ei saa kuidagi mainimata jätta inimesi, kes annavad Toidupangale oma kõige väärtuslikumat ressursi – aega. Toidupank püsib ainult tänu sellele, et meil on nii suurel hulgal vabatahtlike abilisi, kes aitavad

Eesti puudustkannatavatele peredele toitu vahendada. Iga nädal on meil abis ligikaudu 100 vabatahtlikku üle Eesti, kes toidukauba kokku koguvad, üle kontrollivad, kastidesse jagavad ning siis jaotuspunktidest uuesti laiali veavad. Samuti on meie meeskonnas vabatahtlikke n-ö taustajõude, näiteks tõlgid, kujundajad ja IT-spetsialistid.

Olulisim, mida oleme Toidupanga kahe tegevusaasta jooksul õppinud, on see, et tuleb olla järjekindel ja kannatlik. Koostöö teiste MTÜ-dega on hea ning kindlasti ei tohiks alahinnata kommunikatsiooni rolli heategevusorganisatsioonide töös. Inimesed on nõus annetama üldiselt siiski organisatsioonidele, mis on juba veidi tuntust kogunud ning suutnud ühiskonnale näidata, mida ja miks tehakse. Tagasilööke tuleb ikka, kuid nendest tuleb mööda vaadata ja keskenduda kindlameelselt oma suurele eesmärgile.

MTÜ Naerata Ometi: palju tasuta kanaleid ja innovatiivseid lähenemisi

KUNO KOMPUS

Naerata Ometi MTÜ projektid on peamiselt lühiajalised, tavaliselt kuni aasta. Enamasti on need suunatud konkreetsetele abivajajatele ning seetõttu on peamiseks rahastussallikateks eraisikud ja ettevõtted.

Levinud korjanduskastide alternatiiviks võiksid olla näiteks liikuvad annetuskastid – teisisõnu nähtaval püsimine üritustel ja kaubanduskeskustes, kus kogutakse annetusi inimestega suheldes ja infot jagades. Lisaks on mõttekas teha koostööd ettevõtete ja sõlmida kokkulepped, kus teatud toote või teenuse pealt annetakse ettevõtte väikse protsendi heategevusse. Lõppkokkuvõttes on niimoodi võimalik koguda korralikke summasid.

Kindlasti tasub enne annetuste kogumise asumist panna kirja kõik võimalikud viisid, kuidas infot inimestele võimalikult efektiivselt edastada – leidub palju tasuta kanaleid (foorumid, kooli teadetetahvliid, Facebook, help.ee jne) ning paljud ettevõtted on valmis koostööks, kui nendega suhelda.

Muidugi oluline on see, et info selle kohta, milleks annetusi kogutakse, oleks võimalikult lühike, konkreetne ja selge, kuid samas ütleks ära, milleks saadavat raha või materiaalselt toetust kasutatakse.

Naerata Ometi Jõulud haiglas 2011 heategevusprojekt.

Nippe: mis töötab ja mis mitte?

Facebook – Mõned konkreetsemad kampaaniad/projektid tasuta luua “Ürituse” kategoorias, kuna nii jõuab info rohkemateni. Oluline on, et info oleks selgesti välja toodud ning võimalused annetamiseks oleks ka lihtsad – kas siis annetusnumber, SMS-teenus, pangakontod välja toodud vms.

SMS-teenus – Eeldab inimeselt lühikesest sõnumi (meie puhul märksõna “Naerata”) saatmist teatud lühinumbrile, mille olemine teenusepakkuvalt kasutusse saadud. Tasuks rääkida nt Messente.com-iga. Võimalik on saavutada operaatoriga kokkulepe omaosalusest loobumiseks.

Pangakontod – Kõige tüüpilisemalt levitatakse pangakonto numbrit projekti juures ning inimesed saavad raha pangakontole kanda. Kindlasti tasub kaaluda pangalinkide avamist, et inimesed saaksid kodulehe kaudu ja pangalingi abil annetuse võimalikult mugavalt teha. Naerata

Ometil on parajasti selle võimaluse juurutamine käsil.

Meil on kavas on avada ja arendada pangalinkide teenust; suunata koostööd ettevõtete ja teenuste pealt teatud protsent heategevuseks; annetus-telefon; partnerlus, kus saame ühes mõne kooli, asutuse või ettevõttega korraldada annetuste kogumise kampaania.

Kavas ei ole tegeleda:

Heategevuskontsertidega – Nõuavad aega ja ressursi; suur risk, tasuvus on võrreldes teiste meetoditega meie arvates väiksem.

Korjanduskastidega – Võtavad liiga palju aega ja ressursi ning enamasti ei tasu ennast ära.

Flaierite teel info levitamiseks – Flaierite trükkimine, jagamine jms nõuab liiga palju aega ja ressursi, selle asemel on mõttekas teha korralik Facebooki kampaania või levitada infot muudes interaktiivsetes meediumites.

Swedbank: püsiannetuste osakaalu suurenemine

MARIS OJAMURU

Swedbanki internetipanka integreeritud annetuskeskkond www.swedbank.ee/armastanidata saab juunis nelja-aastaseks. Selle aja jooksul on annetuskeskkonnas ennast esitlenud 38 organisatsiooni, kes on saanud eraisikutelt ja ettevõtelt annetusi ligi 480 000 eurot.

Internetipangas on u 470 000 regulaarset külalastajat. Keskkonda luues oli meie tugev veendumus, et annetuste tegemisel mängivad üha suuremat rolli usaldusväärne keskkond, kontrollitud organisatsioonid ja mugavus annetuste tegemisel. Olgugi et

annetuste maht on aasta-aastalt kasvanud (2010 vrd 2009 kasvas 40%, 2011 vrd 2010 kasvas u 14%), on kõvasti arenguruumi.

Aastatega oleme saanud kinnituse asjaolule, et annetajate hulk kasvab hüppeliselt jõulukuul, lausa 4-5 korda. Kindel on see, et oskus silma paista tagab abivajajate kontodele suurema summa laekumise.

Õnnestunuks peame sotsiaalmeedias “Ma armastan aidata” keskkonna loomist, millel on hetkel ligi 22 000 fänni. Lõime selle eesmärgiga olla potentsiaalsetele annetajate ja organisatsioonide kohtumiskohaks.

Swedbank on lülitanud annetuste tegemise võimalused ka erinevatesse teenustesse ja toodetesse – nii näiteks on juba paar aastat Swedbanki preemiaprogrammis osalejatel võimalik oma pangakaardi kasutusest saada boonuspunktid

annetada annetuskeskkonna organisatsioonidele. Seda võimalust hindab üha rohkem inimesi – kui 2010. aastal kasutas annetuse tegemise võimalust 1,17% kin- kide väljavõtjatest, siis 2011. aastal juba 11%, 2012. aasta esimene kuu kasvatas selle arvu juba 15%-ni.

Et annetamine muutuks veelgi levinumaks, võiks see olla osa iga inimese igakuistest finantstoimingutest. Annetamise ja jõukuse või suurte annetussummade vahele ei tohiks kindlasti tõmmata võrdusmärki, tegu on mõtteviisiga. Selle edendamiseks toimuvad meil igal aastal püsiannetuste tegemise kampaaniad, mis kasvatavad püsiannetajate osakaalu ka meie oma töötajate seas. Selle kõrval on kasvanud ka Swedbanki töötajate hulk, kes oma teadmisi ja oskusi vabavahendustele jagavad.

Dr Ferni

HEATEGEVUSFOND

AITA KODUTUID

1kg =
www

Eesti Loomakaitse Selts

Eesti Loomakaitse Seltsi kampaania kodutute kasside-koerte aitamiseks

Eesti Loomakaitse Selts: eraldi fundraiser ja tulemuste mõõdetavus

EVELYN VALTIN

Viimastel aastatel on ELS annetuste kogumisega seotud tegevustes oluliselt edasi arenenud. Pöördepunktiks võib lugeda 2009. aasta algust, mil tänu rahvusvahelise loomakaitseorganisatsiooni World Society for the Protection of Animals (WSPA) finantseeringule löime eraldi fundraiser'i töökoha. Toetuse saamisele eelnes kahe aasta jooksul WSPA organisatsioonide edendamise ja annetuste kogumise arenguprogrammis osalemine.

Praegu on võimalik edastada oma annetus pangaülekandega, spetsiaalsel te-

lefoninumbril helistades või annetuskasti sularaha jättes. Laatadel ja interneti vahendusel on võimalik osta tooteid, mille müügitulust saavad osa ka hätta sattunud loomad. Järjepidevalt edastame infot annetuskampaaniate kohta tava- ja sotsiaalmeedia kanalites.

Alates 2008. aastast oleme valitud Swedbanki heategevuslikku annetuskeskonda. Koostöös mitme suureettevõttega korraldasime 2010. aastal üle-eestilise kasside steriliseerimise/kastreerimise kampaania. Sama aasta suvel liitusime Mobiiliringluse keskkonnasäästlikkuse projektiga, mille kaudu on võimalik kasutatud telefonide müügist saadud raha annetada ELS-ile.

Tänavu 4. veebruaril korraldas ELS esmakordselt suure heategevuskontserdi

“Hea lugu ja hea tegu”, mille tulust loodi toetusfond vigastatud või muul viisil hätta sattunud loomade abistamiseks.

Aastatepikkune kogemus näitab, et annetuste kogumine edeneb seda paremini, mida konkreetsemaks ja mugavamaks see annetajale tehtud on. Oluline on abi vajava looma või probleemi selge esitamine, osutatava abi kirjeldamine ja tulemuste mõõdetavus.

Annetajad soovivad regulaarset infot nende toetuse kasutamise kohta. Selleks kogume juhtumite kirjeldusi koos fotodega ja koostame järjepidevalt statistikat abi saanud loomade kohta.

Annetuste kogumise arendamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks hindame pidevalt varem koostatud tegevuskavadele toetudes oma tegevuste tulemuslikkust.

Ehkki annetamisnumbrid kulgevad Eestis taas tõusuteed, on heategevuse edendamiseks mõeldud maksuergutite kord viimastel aastatel üksnes tuska teinud – soodusnimekirja pääsenud mõni tuhat organisatsiooni on sees nagu miškad, aga uued taotlejad jooksevad peaga vastu maksuameti ust. Viimasel ripub stammvastus – te pole heategevuslik, nägemist. Mitu aastat maksupoliitika probleeme ja lahendusvõimalusi analüüsinud **ALARI RAMMO** kutsub kaasa mõtlema.

Maksusoodustused muutumas

Teadupoolest Eestis ettevõtte tulumaksu pole ehk äriühingutes ega kasumitaotluseta organisatsioonides sissetulevat raha ja kasumit ei maksustata. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste tulumaksusoodustus tähendab aga maksuvabastusi annetajatele ning mitmesugustelt väljaminekutelt ka ühingutele endile. Soodustuse saamiseks tuleb taotleda maksuametilt kandmist vastavasse valitsuse nimekirja, kuhu pääsemise põhitingimusteks on tegutsemine avalikes huvides ja heategevuslikult.

Kui esimene kriteerium ei tekita eriti küsimusi ja üksnes oma liikmete või ärihuvides loodud ühendusi on suhteliselt kerge eristada, siis teine ehk heategevuslikkuse mõiste defineerimine on keerulisem. Olukorda, kus seadus ei anna kõiki vastuseid ette, nimetatakse juuras kaalutlusõiguseks ja määratlemata õigusmõisteteks.

Kuigi viimaste sisustamisel on Maksu- ja Tolliametil üsna vabad käed, täpsustab tulumaksuseadus, et heategevuslik on ühing siis, kui ta “pakub sihtrühmale, mille toetamine tuleneb tema põhikirjast, kaupa või teenust peamiselt tasuta või muul kasumit mittetaotleval viisil või maksab sihtrühma kuuluvatele isikutele toetust”. Tundub

esmapilgul, et piisab kellegi otsesest toetamisest või mis tahes kasumitaotluseta tegevusest, ja nõue on täidetud. Aga ei, lause sisaldab hulga sõnu, mis hakkavad menetluse käigus oma elu elama.

Näiteks mida tähendab sõna “toetamine”? Kas otseselt kellegi abistamist, annetuste vahendamist, toetuse maksmist,

või mahub selle alla ka sihtrühma heaks tegutsemine näiteks huvikaitsena? Või kuidas mõista, et sihtrühm peab tulenema põhikirjast?

Põhikirja tuleb ju kirjutada vaid eesmärk, mõni vabaühendus selgitab ka selle saavutamiseks vajalikke tegevusi lahti, aga kas siis põhikirjas peaks ka kõik sihtrühmad üles olema loetud? Ja see sõna “heategevuslik” ise? On see eesmärk, tegevus või omadus?

Need on vaid mõned kümnetest seaduse rakendamise küsitavustest ja paraku mitte õigusteoreetilised, vaid nendega on kokku puutunud lõviosa tulumaksusoodustuse taotlejatest, kui nad loevad maksuhalduri keelduvaid otsuseid stiilis “te pole heategevuslik” või “teil puudub heategevuslikult toetatav sihtrühm”.

Vaadates aga Riigi Teatajas ja maksuameti kodulehel avaldatud nimekirja soodustusega ühendustest, saab nimedestki aru, et enam kui kümne aastaga on sinna kantud kõiki muid kui üksnes selliseid heategevusorganisatsioone, kes tegelevad puudustkannatajate abistamisega, nagu maksuameti tingimust tõlgendab.

Tähelepanelik lugeja näeb, et veerand nimekirja kantuist on spordiklubid, järgmine suurem grupp on usuühendused,

Palju keeldumisi

15. jaanuariks 2012 esitas Maksu- ja Tolliametile nimekirja lisamise taotluse üle 70 organisatsiooni. Neist vaid 14 nimekirja kandmisega oli amet nõus, 61 puhul mitte, mõnd ei võetud puuduste tõttu menetlussegi. Veebruaris kogunenud asjatundjate komisjon ei nõustunud maksuhalduriga 15 organisatsiooni juures ja leidis need seaduse nõuetele vastavat. Kui paljude soovistega maksuhaldur arvestab, selgub märtsis. Positiivsete otsuste hulk võib menetluse käigus ka suureneda, kuna maksuhalduril on kohustus taotlejat puudustest informeerida ning viimasel kuni kaks kuud võimalus vead parandada.

Kohtupraktika

Seaduse tõlgendamisel on nii palju vaidlusi ja arusaamatusi võimaldanud ka kohtupraktika puudumine. Vabaühendustel pole ilmselt piisavalt võimekust oma õigusi kohtus kaitsta ja igas taotlusvoorus suudab vaid mõni üksik otsuse peale vaidegi esitada. Üle paljude aastate esimene vaidlus halduskohtus toimus alles möödunud sügisel, kui oma nimekirjast väljaarvamise vaidlustas üks arstide täienduskoolituse fond, kes kaotas. Kohus ei leidnud, et arstide koolitus hädasti toetust vajaks, ning ühingul olid ka kutseliidu tunnused, mida seadus nimekirjalistele ei luba. Tänavune kevad annab aga rohkem aimu, kuidas kohtukull seadust loeb ja heategevust mõistab, kuna märtsis toimub lausa kaks kohtuistungit, ühes vaidleb maksuhalduriga MTÜ Ilumetsa Rongipeatuse Sõbrad, teises Wikimedia Eesti.

palju leiab laulukoore ja tantsurühmi, küla- ja asumiseltse, eri alade liite ja võrgustikke ning isegi riiklikke fonde nagu Archimedes, Innove, MISA, KÜSK jt. Nii et väga kirev pilt, mida vaadates pole üldse lihtne öelda, mis neid organisatsioone nüüd seob. Aga nagu juuras öeldakse, ei loo ebaõigus uut õigust, niisiis ei saa uued taotlejad senise praktika argumenti kasutada, vaid peavad tõendama enda vastavust tingimustele.

Pikad-pikad arutelud

Ebaõiglust on siiski mõistnud maksupoliitika argipäeva kureeriv Rahandusministeerium, kes soostus mõningase tõrumise järel teema taas lauale võtma. Nii on EMSL-i eestvedamisel juba üle aasta kestnud arutelud probleemide ja lahenduste üle, millest võtsid osa veel Siseministeerium, Maksu- ja Tolliamet, KÜSK ning valdkondlikud eksperdid vabaühendustest. Kokku leppida ei suudetud paljus, ent vähemalt on lõpuks koos kümme konkreetset ettepanekut, mida seaduses muuta, ja need saatis regionaalminister Siim Kiisler kui kodanikuühiskonna arengukava täitmise eest vastutaja märtsis oma kolleegile Rahandusministeeriumis.

Järgnevalt põhilistest arutelukohtadest, millele EMSL ootab ka vabaühenduste arvamusi, et sealt edasi juba seaduseelnõuni jõuda. Sisuliselt neis midagi väga uut pole, samad ideed pani EMSL Rahandusministeeriumi lauale juba 2009. aastal, kui viimati seaduse kallal käidi.

Mitte vaid heategevus

Esimene ja kõige olulisem muudatus peaks olema seadusest üldse kogu heategevusliku toetamise jutt ära kaotada. See tähendaks, et nimekirja kandmise põhitingimuseks jääks avalikes huvides ja kasumitaotluseta tegutsemine, kui ei esine teisi välistusi, mis on seaduses praegugi – seotud isikutele soodustuste jagamine, liigkõrged palgad, ärihuvides tegutsemine, maksu- ja aruandevõlad jms. Samaks jääks ka nende ühingute liigid, keda mingil tingimustel nimekirja ei kanta: kutse- ja ametiühingud, ettevõtluse toetamise organisatsioonid, erakonnad jt valimistulemusele orienteeritud ühingud.

Arutelu käigus tekkis palju kirglikke vaidlusi, kuidas välistada nimekirjast need, kes tegelevad suurel määral ettevõtlusega, kuigi enamasti on tegevusalaks kultuur, haridus või sport ja tulud pärinevad pileтите müügit, õppemaksudelt või osalustasudelt, mitte tööstuslikust makaronide tootmisest. Ühegi toimiva objektiiivse kriteeriumini töörühm ei jõudnudki, kuna raske ja ehk ebaõiglanegi oleks tõmmata maksusoodustuste andmise piir kellegi professionaalsuse järgi – teed head teatrit ja saad pileti eest küsida 15 eurot, järelikult ei vaja ega saa maksusoodustust. Kui oled aga kohalik rahvateater, keda isegi tasuta väga vaatama ei tuldaks, sobid soodusnimekirja. Mõneti filosoofiline dilemma: kas toetada kehvemaid, sest nad vajavad abi, või tugevamaid, sest neil on rohkem mõju? Või tuleks toetada mõlemat võrdsetel alustel?

Omatulu teenijate seas eristub veel üks seltskond vähetuntud elukaid ehk sotsiaalsed ettevõtted, kelle staatus õiguses ning turul on veel ebaselgem. Sotsiaalne on nimelt ettevõtte, kes oma majandustegevuse abil või käigus tegeleb mõne ühiskondliku küsimuse edendamise või lahendamisega. Sotsiaalne ettevõtte nimena jääb ilmselt mõneks ajaks veel mitteametlikuks, aga selliste tunnustega vabaühenduste maksustamisel tekib mitmeidki küsimusi, nagu ka maksusoodus-

tuste andmisel nendele vabaühendustele, kes osutavad avalikke teenuseid.

Kodanikualgatuslikest ühendustest või nende liitudest eristub nimekirja kantute ja taotlejate seas veel üks huvitav grupp – kutsugem neid avaliku võimu valitseva mõju all olevateks organisatsioonideks. Lisaks ülalnimetatud riigi sihtasutustele kuuluvad sellesse rühma teisedki MTÜ-d ja SA-d, kelle juhtimises on riigil, tema asutustel, maa- või omavalitsustel asutajaõigus või voli määrata enamik juhtorgani liikmetest. Nende puhul pole küsimustki avalikest huvidest, kuna millegi muuga avalik võim ei peaks tegelemagi. Kas nad aga ka tulumaksusoodustust peaksid saama, on kõvem pätkel sellest, kui kaugele kodanikualgatus peaks võimule vastu tulema avalike teenuste osutamisel ja antud juhul annetuste ja vabatahtlikkuse toel eelarveaukude lappimisel.

Riigi käepikenduste ja kodanikualgatusse vahele jääb veel üks liik ühinguid, mida avalik võim otse ei juhi ega kontrolli, vaid tegu on avaliku võimu asutuse toetusfondi, sõprade seltsi, vilistlaste või lapsevanemate asutatud organisatsiooniga. Kas sellised peaksid toetust saama? Üldjuhul

Levinumad vead

Taotluste mitterahuldamise põhjuseks pole alati maksuameti õelus, vaid lohakalt täidetud vorm või n-õ tehnilistele tingimustele mittevastamine. Sageli unustatakse taotlusele lisada mittetulundusühingu liikmete nimekirja ning registreeritud esitatud asutamisosotsus või -leping, samuti ei taheta või osata millegipärast täita jooksva aasta tulude-kulude prognoosi, millest maksuhaldur saab järeldada, et tegevust ei plaanitagi. Levinud probleem on ka “vara jagamise punkt” põhikirjas, kus vara lubatakse likvideerimisel jagada üldkoosoleku otsuse alusel või “mõnele teisele sarnasele organisatsioonile”, ent seadus näeb ette, et vastavalt maailmapraktikale on üks avalikes huvides tegutsemise kriteerium just see, et põhikirja järgi läheb lõpetamisel vara teisele sama staatusega ühingule, ehk meil teisele nimekirja liikmele või avaõiguslikule juriidilisele isikule.

Kuritarvitused

Riigile valmistab soodustustest enim peavalu võimalus anda maksuvabu stipendiume õppe- ja teadustööks ning loominguks ja sporditegevuseks. Ametnikud on nii mõnelgi korral üritanud sekkuda eriti spordis ja kultuuris lakkavasse praktikasse, kus stipendiumi ei maksta õppimiseks, sportimiseks või enesetäiendamiseks, vaid treeneritele, kohtunikele, lavastajatele, hääleseadajatele jne, kelle tegevus on pigem töö ja peaks olema vastavalt maksustatud. Poliitikud pole aga karme otsuseid teha julgenud, kuna sportlased ja kulturnikud nõuavad siis raha juurde, et makse saaks maksta.

on nad seni nimekirja kantud, kuna heategevusliku toetamise kriteerium on täidetud, aga viimaste seadusemuudatuste järel on nad juba kahvliis, kuna annetajad saavad neid toetades küll soodustust, kui aga ühing vahendatu edasi tahab anda, näiteks koolile või haiglale, tekib maksumohustus. Varem oli teisiti, aga kuna maksusoodustus võimaldati Euroopas ka piiriülel, ei pidanud riik õigeks, et Eestis kogumata maksude arvelt saaks keegi mõnd Kreeka põhikooli toetada. Teoreetiline oht? Võib-olla, aga selline see seadus praegu on.

Mida pakkuda liikmeile?

Üheks tehnilisevõitu takistuseks nimekirja pääsemisel on igal aastal mitme taotleja põhikirjas leiduv tüüpklause, mis annab mittetulundusühingu liikmetele õiguse kasutada soodsamalt või tasuta ühingu vara ja vahendeid. Selle all on enamasti mõeldud, et spordiseltsi liige (mitte klient), kes maksab liikmemaksu, saab selle eest ka MTÜ valduses olevaid spordivahendeid kasutada, või külaseltsi puhul seltsimaja ruume, rahvakultuuris esinemisrõivaid jne. Maksuhaldur on aga tõlgendanud sellist põhikirjasätet kui vastuolu seaduses nõutuga, mis ei luba liikmetele, juhtidele ja teistele seotud isikutele anda abi, jagada tulu või rahaliselt hinnatavaid soodustusi. Pole isegi vahet, kui see punkt on põhikirja jäänud

asutamishetkest 15 aastat tagasi ja ühtki soodustust pole kunagi tehtud, aga taotlus lükatakse tagasi ja öeldakse, et muuda põhikirja ja proovi poole aasta eest uuesti. Kõlab tobeda jooksutamisenä, aga ka selle pärast tuleb nüüd seadust muuta.

Töenäoliselt uueks tingimuseks saab nõue tegutseda ühe kalendriaasta jooksul enne nimekirja kandmise taotluse esitamist. Seni on maksuhaldur usaldanud ka äsja asutatud ühingute põhikirjas ja taotlusvormil lubatud ja kui jutt klappib, on nimekirja pääsetud. Vahel tekib aga kahtlusi, kas asi ei jäägi üksnes ilusaks jutuks, aga reaalsust pole kontrollida kusagilt, kuna ühing ei tegutse veel. Uus nõue võib nimekirja pääsu takistada aga neil seltskondadel, kes on just reaalselt või teise nime all tegutsenud juba aastaid, aga registreerinud end alles äsja, nii et siin saab seadusandja veel kaaluda, kuidas tingimust sõnastada.

Maksusoodustuse saamise tingimuste kõrval on vähem käsitletud probleem taotluste läbivaatamise kord. Hetkel on menetluses kokku viis osalejat: ühing, maksuamet, soovituslikku nõu andev asjatundjate komisjon, Rahandusministerium ja lõpuks otsuse tegev valitsus. Protseduur toimub kaks korda aastas ja taotluse esitamisest nimekirja kandmiseni läheb 5,5 kuni 10,5 kuud.

Vabaihendused on selle välbaga ilmselt harjunud, ent objektiivselt ega hea halduse põhimõtete järgi pole põhjendusi, miks positiivseid otsuseid ei võiks näiteks 30 päeva jooksul teha. Eeldusel, et seadus muutuks lihtsamaks ja selgemaks, langeks ära vajadus ka asjatundjate komisjoni (kelle soovitustega nagunii üsna vähe arvestatakse) järele, ja menetluse võiks täielikult maksuhalduri pädevusse anda. Keeldumiste ja väljaarvamistega jääks tavapärase võimalus esitada 30 päeva jooksul vaie või pöörduda halduskohtusse. Maksu- ja Tolliamet on muide selle mõttega isegi nõus, kuigi arvestab, et nende koormus uute taotlejate näol kasvab kaks korda, ent prognoosib sama suurt kasvu ka positiivsetele otsustele.

Tingimuste muutmisel ei saa samaks jääda ka taotlusvorm TMIN ja selle nõuded, kus riik küsib praegu hulka kaheldava väärtusega või sellist infot, mis tal on nagunii endal juba olemas – näiteks asutamisotsuse või -lepingu koopiat, mille

nõuet ei pane teatud hulk taotlejaid tähele, või ei oska seda äriregistrist küsida. Et taotlemine ka moodsalt elektrooniliseks ja näiteks osaliselt eeltäidetuks muutuks, ei tasu niipea loota – kui ka praegune määr (u 300 taotlust aastas) kahekordistuks, on seda ikkagi liiga vähe, et ilmselt kümnetesse tuhandetesse eurodesse küündiv IT-arendus end ära tasuks.

Andke soodustus tagasi!

Lõpetuseks ka üks soodustuste kasutamise mõte. Regionaalminister kordas oma kirjas ka EMSL-i mullu Riigikogule tehtud ettepanekut kaotada eraisikute tehtud annetuste mahaarvamisel 5% piirang, kuna see ei täida enam seaduses omaaegset rolli, kus eri liiki mahaarvamistel oli rohkem protsentuaalseid piirmääri. Lisaks on tänavusest kõigi mahaarvamiste lagi nagunii 1920 euro peale langetatud ja mitte rohkem kui 50% maksustatavatest tuludest. Seega suurte kodulaenuintresside, koolituskulude jm mahaarvamiste järel ei pruugi eraisikud annetustelt maksusoodustust enam saada, ja kel on muid enda tarbeks saadud soodustusi vähe, ei saa teiste heaks panustatult ikkagi eriti palju soodustust.

Nende, aga ka uute ideede kohta on oodatud mõtted alari@ngo.ee.

Piirist piirini

Mullusest saab maksusoodustust ka mõnes teises Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis sarnase staatusega ühingule annetades, ent koostöö kolmandate riikidega on reguleerimata ja toimib praegu seaduse piiiril või seda lihtsalt ignoreerides. See tähendab, et kui Eestis annetada Punasele Ristile, et kriisipiirkonda humanitaarabi saata, või MTÜ-le Mondo, et Ghana naine omale kitse või laps ranitsa saaks, tuleks ühingutel nende annetuste edasisaatmisel kitsede-ranitsate pealt tulumaks tasuda, ehk riik võtab annetajale antud maksusoodustuse vabaihenduselt sisuliselt tagasi.

Kui takso- või kohvikuarve tuleb näiteks 4,60, peame üsna loomulikuks maksta viieeurosega ja öelda, et tagasi pole vaja. Aga mõelgem, kui laseksime samamoodi ümardada oma igakuised telefoni-, elektri- ja muud arved ning suunaksime kogunenud summa heategevuseks! **URMO KÜBAR** tutvustab maailmas levi- ma hakanud rahastamisvõimalust ühendustele.

Sentidest saavad sajad tuhanded eurod

NIMETUS	KOGUS	HIND	SUMMA
KODUPOOD KASE 6, TALLINN 12011			
KODUPOOD AS REG. KOOD 41643400 KMKR EE131800500			
LIHAVALIK 4740602001413	1	4,56	4,56
KALAVALIK 4740602001420	1	4,56	4,56
HELE VIINAMARI 2700006000001	0,610	3,70	2,25
DAIMI KOOK 4740602003431	1	8,35	8,35
HELE VIINAMARI 2700006000001	0,915	3,70	3,38
BANAAN 2700001000006	1,130	1,81	2,04
VIINAMARJAMAHL 4740051004324	1	1,35	1,35
AURA APELSINIMAHL 4740051004270	1	1,35	1,35
KIRSIJOOK 4740098076698	1	1,25	1,25
AURA PLOOMINEKTAR 4740051004331	1	1,25	1,25
ÕUNAMAHL 4740051004294	2	0,10	0,20
KILEKOTT 6416021000303			30,20
KOKKU (PÜSIKLIENDI SOODUSTUS 1,59)			
	NETO	KM	BRUTO
KMZ	25,17	5,03	30,20
KOKKU	25,17	5,03	30,20
			0,30
			30,50
ÜMARDAN EESTILE KOKKU TASUDA			
ARVE NR 227402			

Kui naistepäeval tuli Tallinnas paljudel bussi-, trammi- ja trollijuhtide streigi tõttu jala tööle vantsida, võinuks tee peal mõelda ajaloo tuntuimale ühistranspordiga seotud protestile 56 aastat tagasi USA-s Montgomerys. Tõsi, siis ei streikinud roolikeerajad, vaid hoopis reisijad; täpsemalt mustanahalised, kes keeldusid minemast bussidesse, kus nad tohtinuks sõita vaid neile eraldatud alal sõiduki tagaotsas. Niimoodi terve aasta, kuni diskrimineeriv reegel kaotati.

Ent lisaks hiilgavale võidule inimõiguste rindel võiks Montgomery elanike poole saajandi tagused teod meid kõnetada teise- gi nurga alt: kuidas sentidega võib saavutada ühiskonnas olulise muutuse. Bussipi- let, mille ostmisest nad loobusid, maksis 10 senti. Ent kui loobujaid oli paarküm- mend tuhat, omandasid sendid päev-päev- valt kaalu, mis vastase põlvili surus.

Teadagi – tähtis pole see, kui palju sul on, vaid kuidas sa seda kasutada mõis- tad. Ning loomulikult ei kehti see ainult millegi vastu protestimise puhul. Poeriiu- litel pakutakse meile mitmeid võimalusi argiostudega ka heategevust harrastada – valid selle šokolaadi, annetad ühtlasi väikese summa haigetele lastele; toda koe- ratoitu eelistades toetad aga mõne sendiga loomade varjupaika.

Sakslased on sentide mõjuvõimu tund- ma õppimise nüüd veel põhjalikumalt ette võtnud. 1. märtsist läks käima kampaania

“Deutschland rundet auf” (DRA, “Saksamaa ümardab”), millega liitunud 15 kaupluseketis on klientidel võimalik lasta ostusumma ümardada järgmise kümne sendini. Ehk siis: kui *Frau Ursula* ostab süüa 10,63 eest ja kassas selleks soovi avaldab, maksab ta 10,70 ning lisandunud seitse senti lähevad DRA fondi heategevusprojektide rahastamiseks.

Senise 15 liitunud kaupluseketi seas on tuntud toidu-, riide-, jalanõu-, sisustus- ja muud poed, nagu Penny Markt, Netto Marken-Discount, KiK, Kaufland, Reno, Dodenhof, Toom Baumarkt ja teised. Suurematel neist on üle Saksamaa tuhandeid kauplusi ja iga nädal kümneid miljoneid kliente.

Ümardamine täiskümne sendini, mitte näiteks euron valiti teadlikult, et annetamine oleks igapäevase jõukohane. Ent siingi hoidutakse pealetükkivusest: võimalusest annavad poes teada reklaamid, kuid soovi seda võimalust kasutada peab klient ise kassas väljendama.

Julgemat ümardamist saaks hõlpsamalt rakendada teenuste puhul, mille eest tasume harvem: näiteks igakuised telefoni-, interneti-, elektri-, gaasi- või veearved. Sellest unistab briti organisatsiooni GEXSI Charity nõukogu esimees Maritta Koch-Weser, kes mõned aastad tagasi ilmunud raamatukeses “Rahastamise tulevik” märgib, et kui pooled British Telecomi lauatelefoniklientidest laseks oma igakuised arved järgmise täisnaelani ümardada, koguneks aastas sel moel 90 miljonit naela.

Filantroopia arengust huvitatutele teeb idee eriti ahvatlevaks “lae” puudumine: ideaalis võiks ümardamisannetust kasutada sama sageli, kui millegi eest maksame, olgu siis sularahas, pangakaardi või -ülekandega. Ja ka teistpidi: allapoole ümardamist võib jällegi kasutada summade puhul, mida ise saame, näiteks töötasu. Erinevalt avaliku sektori rahast või firmade annetustest ei vähendaks sel moel kogunevat summat oluliselt ka halvemad ajad majanduses, sest ümardamisega tehtud annetuse summa ei sõltu sellest, kui palju kraami klient oma ostukorvi laob või kui pikalt telefoniga lobiseb.

“See idee on lihtsalt tohutult suur, kui mõelda, milliseid summasid see ühiskondlike probleemide lahendamiseks juurde võiks tuua!” ütleb Koch-Weser.

Avan netipanga ja arvutan veidi. Iga kuu

tasun mobiili ning koduse interneti, elektri ja kommunaalkulude eest, pangale maksan tagasi kodulaenu ja selle intresse, samuti korteri kindlustusmaksleid. Kui kõik need olnuks alati ümardatud järgmise euron, oleksin eelmisel aastal maksnud kokku rohkem 36 eurot ja 42 senti, mis ühe kuu kohta teeks umbes kolm eurot. Ei saa just öelda, et see kuidagi mu elukvaliteeti mõjutanuks.

Võtan ette ka tänavu jaanuaris ja veebruaris toidupoodidesse jäetud summad – et tavaliselt maksan kaardiga, on needki kontoväljavõttel kohe näha. Summa sõltub siin muidugi poes käimise sagedusest, ent kui oleksin sakslaste kombel alati kassas oma ostud järgmise kümne sendini ümardada lasknud, läinuks see mulle jaanuaris maksma veidi üle euro ja veebruaris 61 senti. Jällegi: vaesemaks see mind ju ei teeks?

Ning kui minusuguseid igakuiste ümardamistega 4-5 eurot annetavaid

Kui *Frau Ursula* ostab süüa 10,63 eest ja kassas selleks soovi avaldab, maksab ta 10,70 ning lisandunud seitse senti lähevad heategevuseks.

inimesi oleks paarkümmend tuhat (ehk siis umbes Haapsalu ja Võru täisealiste elanike jagu), tähendaks see meile aastas juba teist Kodanikuühiskonna Sihtkapitali suurust fondi. Sadakonna tuhande sellise annetajaga saaksime kokku summa, mida jagab laste-, noorte-, spordi-, kultuuri- ja sotsiaalprojektide toetusteks Hasartmängumaksu Nõukogu.

Siit tulebki heategevuse ümardamise peamine võlu kasutaja seisukohalt: annetuse tegemiseks piisab vaid soovi avaldamisest või nõusoleku andmisest, korraga äraantav summa on seejuures peaaegu märkamatu. Nii pole ilmselt probleemiks ka, et sel moel tehtavatelt annetustelt (nagu ka heategevustelefonidele helistamiselt) ei saa tagasi tulumaksu ega selle eest tänukirja annetuse saajalt.

Ka ümardamist võimaldavale müüjale ei tohiks selline heategevuse soodustamine teab mis keeruline olla: kasutatakse ju automaatset ümardamist täissendini allahindluste ja kliendisoodustuste puhul praegugi. Nagu igal kauplusel on võimalik oma kassasüsteemist välja võtta mis tahes toote läbimüük, ei ole raskem ka päeva, nädala või

kuu lõpus kokku lüüa summa, mida ostjad on ümardamistega annetuseks määranud.

Arveid väljastavatel firmadel tuleks kliendilt lihtsalt küsida, kas ta on ümardamisega nõus, samamoodi, nagu praegu on võimalik valida, kas soovid arveid saada elektrooniliselt või paberil.

Veidi rohkem nuputamist vajab süsteem, kuidas annetatud raha abivajajani jõuab. Paljud eelistaksid mõistagi ise valida, millele teemale või organisatsioonile nende annetus läheb, kuid pole mõeldav, et Selveri või Rimi kassapidaja iga kliendiga sellise vestluse maha peaks. Ühe võimalusena võiks iga kauplus, kett või ettevõtte välja valida organisatsiooni, kellele nende juures tehtavad annetused lähevad.

Mõistlikem tundub aga sakslaste süsteem, kus kõigi kampaaniaga liitunud müüjate kogutud annetused lähevad ühte fondi, kes raha siis regulaarselt taotlejatele jagab. Eesti puhul võiks see olla siis kas spetsiaalselt selleks loodav uus sihtasutus või miks mitte ka juba mõni tegutsev, näiteks Kodanikuühiskonna Sihtkapital või Avatud Eesti Fond.

Saksamaa DRA on kuulutanud, et 2012. aastal kasutatakse raha laste- ja noorteprojektide toetamiseks. Seejuures mitte uute vahvate mõtete katsetamiseks või ühekordseteks üritusteks, vaid end juba tõestanud tegevusmudelite laiendamiseks. Ühe toetuse summa jääb 100 000 ja 300 000 euro vahele, millega välditakse raha laialipihustamist ning eelistatakse pikaajalisi ja suure mõjuga tegevusi.

Arvestades summade suurust ja annetajate hulka, on erilised nõuded ka läbipaistvusele. Taotlejad võtavad endale kohustusi, mis puudutavad nii juhtimise demokraatlikkust kui ka tegevustest avalikult aruandmist. Projektide käiku ja tulemusi saab tulevikus jooksvalt jälgida ka DRA kodulehel ning fond on teadlik, et ebaõnnestumise hind oleks nende jaoks väga kallis.

Silmapiilgutusena annetajatele on DRA ka otsustanud, et jagamisele läheb 100% ümardamisannetustest. Fondi enda ülalpidamiseks katavad kampaaniaga liitunud ettevõtted, keda selleks motiveerib võimalus osaleda väärt algatuses ja nii oma mainet ja klientide lojaalsust hoida.

Saksa keele oskajad saavad DRA kohta rohkem infot www.deutschland-rundet-auf.de. Aitäh Mattias Luhale teema-idee eest!

Konsensuse maaletooja **TARMO JÜRISTO**

Mehega, kes andis Occupy Wall Streeti (OWS) kajastamisega silmad ette kõigile Eesti püstitolre-
porteritele, vestles **HILLE HINSBERG**.

Miks OWS ja teised rahva osalemise vormid võimule nii tüütud tunduvad? Poliitikud küsivad, miks peab otsuseni jõudmiseks välja kannatama pikaleveniva jututoa.

Sellele küsimusele vastamiseks peame mine- ma tagasi põhimõistete juurde ja küsima, mis on üldse riik, mis on demokraatia, mis on poliitika. Igal juhul peame arvestama, et demokraatia ei ole midagi enesestmõistetavat – see ei ole miski, mis tekiks ise, ning selle jaoks ei piisa pelgalt diktaatorite kukutamisest.

Ehk ongi aeg-ajalt kasulik mõelda, mida tähendab “rahva võim”, kuidas see tekib ja kuidas me seda võimu jagame. Ning küsida, miks on vaja laia ühiskondlikku debatti, kui poliitikud usuvad, et demokraatia on nende elukutse, millesse teised ei peaks sekkuma. Kui vaadata seda tööd ainult efektiivsuse seisukohast, siis miks meil üldse on vaja demokraatiaga jännata – miks on vaja 101 inimest riigikokku istuma panna jututubasid pidama? Efektiivsuse mõttes on monarhia kindlasti palju tõhusam. Otsustamiseks veel tõhusam on sõjavägi – eriarvamusi seal ei saagi esineda.

Kaasav demokraatia ei ole tingimata ebaefektiivne. Kuigi, tuleb tõdeda, et arutlevad koosolekud kipuvad teinekord sellise mulje jätma. Küsimus võib olla meetodis. Ehk on siin hoopis oluline, kuidas täpselt toimub ideede väljaselgitamine ja nende seast valikute tegemine ehk parimal viisil lahendusteni jõudmine. See on ka poliitikutele mõtlemise ja arutamise koht, kuidas suhtuda rahva võimu. Kuidas suhtuda tähtsatesse poliitilistesse liikumistesse ning kodanikuühiskonda laiemalt?

Vahel tundub, et poliitikutel – vähemasti osal neist – pole usku, et inimesed saavad ise oma elu üle otsustamisega hakkama. Mida võiks öelda avaliku võimu esindajatele, kes on ironilised kõigi kogunemiste suhtes, kus rahvas tahab midagi arutada? Mulle tundub, et liikumist “Teeme ära!” ei näe poliitikud enam poliitilisena – las koristavad pealegi. Kui aga tekib midagi “Minu Eesti” sarnast, siis muutub suhtumine tõrjuvaks.

Ka mina ei uskunud sellesse esialgsesse eesmärki, mis “Minu Eesti” puhul välja öeldi

– saada miljon ideed. Ma lihtsalt ei näe, kuidas ideede puhul peaks kvantiteedist automaatselt kvaliteet saama. Aga “Minu Eesti” kandev idee muutus protsessi käigus ja lõpuks kujunes sellest jällegi üks vajalik ettevõtmine, mis küll vahest kokkuvõttes siiski ei õnnestunud päris nii hästi, kui oleks võinud. Kuid kahtlemata oli see ikkagi poliitiline ettevõtmine – mida kinnitab hästi just seesama valuline reaktsioon, millele eespool viitasid.

Siin on aga ehk huvitav vaadata, mil moel oli poliitiline näiteks ka “Teeme ära!” aktsioon. Klassikaline nii-öelda aktiivse kodaniku roll oleks nõuda riigilt, et ta mingi asja korda teeks. Näiteks prügistamise probleemi lahendamiseks on meil olemas Keskkonnaministeerium ja RMK – eks lähme teeme nende akna all piketi, et tehtagu asjad meie, maksumaksja raha eest korda!

“Teeme ära!” valis selle asemel hoopis inimeste positiivse kaasamise ning kokkuvõttes julgen arvata, et tulemus oli parem.

OWS-iga on sama lugu. Algul võibki tunduda, et see pole mingi korralik liikumine – juhti ja nõudmisi ei ole, protseduurireeglid võivad nalja teha. Probleem võib olla selles, et oleme harjunud teatud laadi suhteid ja hierarhiaid nii loomulikuks pidama, et ei suuda poliitikat nendeta ettegi kujutada. OWS püüab aga näidata, et teistmoodi poliitika on võimalik, et inimesed suudavad organiseeruda ka nii, et see ei too automaatselt kaasa võimuvvertikaale ning ametlikke hierarhiaid. OWS pakub välja radikaalse idee ühiskonnast, kus inimestel on võimalus oma elu ise korraldada.

Katsetamine kuulub selle protsessi juurde – keegi ei tea ju täpselt, kuidas see asi käib, tuleb eksperimenteerida. Meil Eestis on see kogemus muide endil ajaloost olemas – 20 aastat tagasi käis aktiivne proovimine, kuidas demokraatiat teha. Meil on olemas rohujuure tasandi demokraatia traditsioon, mida meie tänased poliitikud romantiseerivad. Ka Balti kett ja fosforiidisõjad olid rahva tahte, kodanikualgatuse ilming. Neid ju ei naeruvääristata ega seata kahtluse alla nende mõttekust. Samuti tulid inimesed tänavale – ja siis oli see okei. Huvitav, mis hetkel tekkis muutus, et enam ei ole?

Nüüd oleme ise ühiskonnana küpsemad ja osa meetodeid on järele proovitud. Kas seniste rahumeelsete eksperimentide järel peaks rohujuure tasandil keerama

vinti peale ning oodata on pikette, streike, ametiühingute jõulisi etteastumisi? Kas tuleks korraldada veel mõni “Ühtne Eesti”?

Arvatavasti neid viise kasutatakse järjest rohkem – seni pole ju eriti olnudki –, sest mingid muutused ja nähtused ühiskonnas tingivad teravama reaktsiooni. Teisalt arvan, et sellised vormid pole iseenesest tingimata vajalikud. Igasugusel otsuste tegemisel ja lahenduste otsimisel on hea olla viisakas ja avatud. Pole mingit vajadust otsida põhjust kellegagi vastanduda.

Pigem on rõõm näha, kuidas Uue Maailma tegevus areneb või “Teeme ära!” üle maailma levib. Need on märgid, mille tekkimist peab püüdma aidata.

Kuidas võita konsensuslikule meetodile sõpru poliitikute hulgast? On see üldse vajalik? Nad peavad sellist tegevust anarhismiks või koguni sotsialismiks.

Ja õigusega peavad, konsensusmeetodi juured juhtumisi ongi väga sügavalt seotud erinevate anarhistlike liikumistega. Aga meetod ise on lihtsalt üks võimalus paljude seast ning sellel on nii omad tugevused kui ka puudused. Vähemalt minu silmis on konsensusprotsessi peamiseks tugevuseks see, et ta võimaldab inimesi sisuliselt kaasata – aga see on asi, mis praeguste erakondadele suuremat korda ei paista minevat. Pigem kiputakse siin just väga kergelt populismitonti nägema ning inimeste arvamuste asemel tahetakse lihtsalt nende häält.

Üldisemalt aga tundub mulle, et kodanikuühiskond võiks vahest olla rohkem eneseteadlik ja -kindel, ja mitte näha end Tuhkatriinuna, kes kogemata Riigikogu ballile on sattunud. Vabakond on autonoomne poliitilise võimu tasand ja selliselt “suurest” parteipoliitikast sõltumatu. Kui üldse, siis võiks see autoriteedisuhe teistpidine olla – kodanikuühiskond ja selle liikumised võiksid olla autoriteediks poliitikutele, mitte vastupidi.

Mind huvitab, kust tuleb see, et hulk pealtnäha intelligentseid inimesi ei suuda mõelda võimust, mis on väljaspool parteipoliitikat.

Poliitiline võim võib avalduda väga erinevates vormides. Erinevalt erakondlikust poliitikast töötab vabakond horisontaalselt ja ühetasandiliselt, mitte vertikaalselt ja hierarhiliselt. See tähendab hoopis teist

laadi suhet, sellist, kus inimesed tajuvad, et neil endil on olemas võimalused oma elu muuta ja paremaks teha – et neil endil on võim seda teha. Vahest just seepärast näevad paljud poliitikud kodanikualgatust ohuna. Nad tunnevad, et valimiste kaudu on neil rahvalt mandaat inimeste elu korraldamiseks, mis on ühtlasi nende võimu legitiimsuse aluseks. Rahvaliikumised ja mõttekojad asetavad selle aga justkui kahtluse alla. Kodanike organiseerumine äratab hirmu just seetõttu, et võtab ära osa “päris” võimu legitiimsusest. Tegelikult töötavad inimese heaks mõlemad, või vähemalt võiksid seda teha – üks võim katab mingeid vajadusi, teine teisi.

Hea küll, räägimegi siis sellest, miks sa Pühajärvel kohalikus poliitikas osaled?

Arutelu Pühajärve põhikooli sulgemise ja selle vältimise üle on hea näide praeguse erakonnapõhise poliitika probleemidest ning ühtlasi kodanikuühiskonna võimalustest. Esiteks pean ma siin vist täpsustama, et ma ei osale sealses poliitikas, vaid käisin Pühajärve kogukonda konkreetse asjas natuke aitamas. See võitlus, mida nad oma kooli eest peavad, on lõpuks siiski vaid nende endi oma – kuigi ma kahtlemata elan sellele ise kaasa ja arvan, et sellel võiks potentsiaalselt olla ka palju laiem tähtsus. Püüdsin Pühajärvel sealsele kogukonnale välja pakkuda mõned ideed ja nipid, kuidas nad saaksid isekeskis oma arutlus- ja otsustusprotsessi edendada. Loodetavalt on sellest abi.

Mulle tõesti avaldas sügavat muljet, kuidas Pühajärve inimesed on asja ette võtnud. Nad on vastamisi vallavalitsusega, kes leiab, et kuivõrd nad valimistel võimu said, ei ole neil kuni järgmiste valimisteni inimeste arvamust kuulda tarvis.

Mulle on see veider, et kohalik võim niimoodi tahab töötada – võiks ju arvata, et võimudistants on väiksem, kõik tunnevad kõiki ja on üksteisega seotud. Kohapeal tehtavad otsused puudutavad iga inimest otseselt ja praktiliselt. Kui terve riigi puhul võib mõnikord tõesti olla väga keeruline kõiki asjasse puutuvaid arvamusi ära kuulata – rääkimata nende arvesse võtmisest –, siis kohaliku võimu puhul võiks see minu arvates olla elementaarne tingimus. Aga ilmselgelt ei ole – ja ma loodan, et Pühajärve võiks siin olla pretsedent, mis saaks eeskujuks laiemalt üle kogu Eesti.

Pühajärve näitel tundub, et konsensuslik meetod sobib siis, kui piisaval hulgal inimestel on tungiv vajadus lahendus leida.

Ilmtingimata ei pea katus põlema, et inimesed tahaksid kokku tulla ja asja arutada. Võib arutada ka neid asju, millega pole veel häda käes. Kui rääkida kaasamisest ja konsensusmeetodist, siis seda saab rakendada ka töökohal ja kodanikuühenduses, kus samuti on vajalik otsustada ühiseid asju.

Kas inimeste vahel peab olema juba eeldusena respekt või tekib see meetodi tõttu?

Kaasava meetodi eelduseks on see, et inimesed on nõus loobuma oma eelnevast võimupositsioonist. Kui kõik teavad, et lõpuks ikkagi mõni Ansip otsustab, siis puudub usk nii protsessi kui tulemusse, et ma saaksin seda mõjutada.

Ka Pühajärvel püüdsin kangutada väljakujunenud hierarhiaid. Kõigi inimeste seisukohad väärivad ärakuulamist. Jah, mõned argumendid on kindlasti paremini esitatud kui teised, kuid igal inimesel peaks olema hoiak, et ma olen nõus arutama, ja olen nõus teistega arvestama. Siis osalevad ka need, kes seni on vaikselt kõrval olnud.

Kui oluline on see, et osalemise meetod peaks olema lõbus ja mõnus? Kas OWS-i rituaalid toovad kaasa hea õhkkonna?

Inimesed tahavad olla kaasa tõmmatud ja ühisest tegevusest vaimustatud. Ka Riigikogu tegevus võiks olla rohkem *fun*, kui ta seda praegu on. Ilmselge, et kodanikuühendustes nähakse rohkem vaeva, et oleks vahva. Ei olda kinni selles, kuidas asju peab tegema. Entusiasm on nakkav, ka New Yorki Zucotti pargis, kus toimus kõige suurem OWS-i kogunemine, oli hea kogeda rõõmu ja pühendumist, millega inimesed väga tõsiselt asja ajavad.

Mis nüüd siis saab? Kas meie vabauhendused ja aktiivsed kodanikud peaks telkidega Raekoja platsi kogunema?

OWS-i puhtal kujul ülevõtmine pole kindlasti vajalik. Mingit meetodit lihtsalt asja enda pärast kopeerida pole üldse mõtet. Algatus ei pea olema olemasolevale võimule vastandumiseks, vaid oluline on see, mida inimesed omavahel arutavad – nad mõtleavad oma asjade parema ajamise peale.

Vale on jätta inimestele muljet, et tema poliitilised valikud on piiratud nelja erakonnaga, kes on parlamenti saanud. See pole nii – sa saad osaleda poliitikas ka sel moel, et ei ole valinud mitte ühtegi neist. Nii Eestis kui laiemalt Euroopas saab vabakonnal olema lai tööpõld. On selge, et heoluriik oma senisel kujul taandub,

ükski võim ei saa enam hoolt kanda kõige selle eest, mida ta seni on teinud.

Vajadus tingib selle, et inimesed hakkavad asju rohkem koos tegema, üksteise heaks ja jaoks. See ongi võimalus kodanikuühiskonnal võtta endale kandev roll ning teha teistsuguseid asju.

Võrdle Riigikogu kodukorda ja Occupy Wall Street'i meetodit

RIIGIKOGU

§ 63. Istungi juhataja

(1) Riigikogu istungit juhatab Riigikogu esimees või aseesimees.

Suulised küsimused

§ 68. (2) Kui Riigikogu liige soovib küsimust esitada, peab ta ennast registreerima. Loa küsimuse esitamiseks annab istungi juhataja vastavalt registreerimise järjekorrale.

§ 68. (3) Küsimuse esitamiseks on aega üks minut.

Protestid ja küsimused istungi läbiviimise korra kohta

§ 74. (1) Kui Riigikogu liige leiab, et istungi läbiviimise reegleid rikutakse, võib ta esitada istungi juhatajale protesti.

(2) Kui Riigikogu liige soovib saada selgitust istungi läbiviimise reeglite kohta, võib ta esitada istungi juhatajale küsimuse.

§ 78. Nõutav häälteenamus

Riigikogu teeb otsustusi poolthäälteenamusega, kui Eesti Vabariigi põhiseaduses või käesolevas seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

§ 64. (2) Istungit ei lõpetata enne poolelioleva toimingu (ettekanne, sõnavõtt, küsimuse esitamine või sellele vastamine, muudatuseettepaneku hääletamine, lõpphääletus või muu toiming) lõppemist.

OWS kui konsensuslik meetod

Osalejate seast valitakse koosoleku juht ja tema abilised – kõnevoorude järje pidaja (jälgib, et kõik soovivad saaksid sõna ja et keegi seda liigselt ei kasutaks), "temperatuuri" mõõtja (jälgib, kuidas osalejad reageerivad ettepanekutele ja kas liigutakse konsensuse poole)

Kõik osalejad võivad esitada nii täpsustavaid küsimusi kui teha ettepanekuid. Kõnevoorude järje pidaja annab eelisõiguse neile, kes on grupis alaesindatud või räägivad harvemini.

Kui keegi kipub lobisema, siis näidatakse talle, millal ta võiks lõpetada.

Osaleja võib jääda eriarvamusele, mille väljendamise kõige tugevamaks viisiks on blokk – osaleja takistab lahendusele jõudmist, kuna ei pea seda ühiseks otsuseks

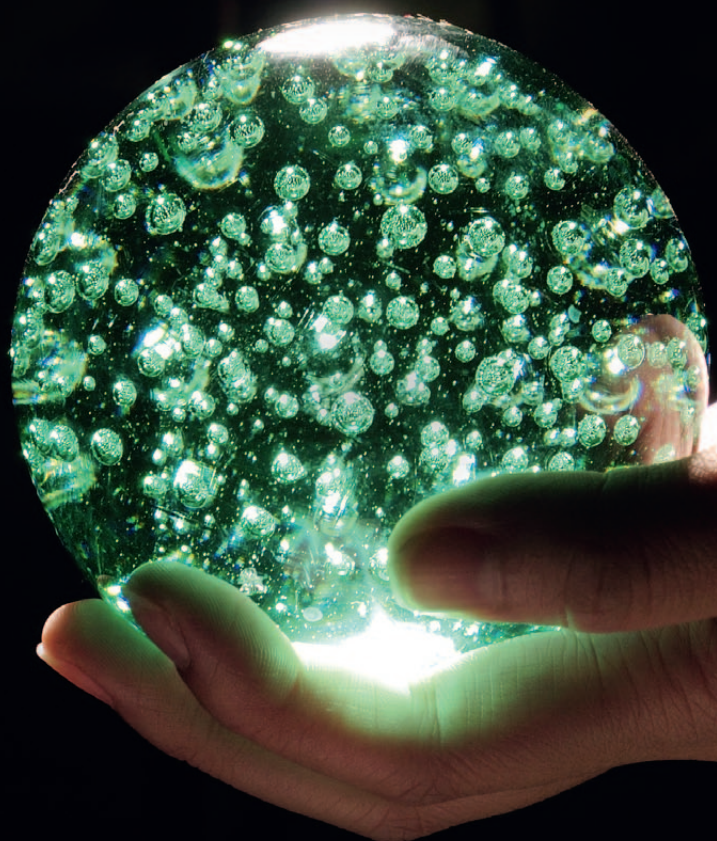
Tavaliselt on konsensuse koosoleku juhid selleks saanud eelneva koolituse. Kõigile osalejatele selgitatakse reegleid. Koosoleku jooksul saab esitada nii sisu kui ka protsessi puudutavaid küsimusi.

Konsensuslik otsus tekib siis, kui valdav enamik osalejaist pooldab ühiselt välja töötatud lahendust ning mitte keegi ei bloki otsuse tegemist.

Koosolek lõpeb, kui jõutakse ühisele otsusele, millega on nõus kõik kohalviibijad.

Vabakond kristallkuulis

Sellest talvest hakkab EMSL koostama loodetavasti regulaarseid raporteid eri teemadel, kus prognoosib ühiskonnas toimuva mõjusid vabakonnale ning abistab muutustega toimetulemist. Raportöör **ANNA LAIDO** räägib lähemalt.

Tulu raportitest

- **Vabaühendused** saavad info ja soovitude põhjal paremini oma tegevuse plaanimisel riske ette näha, neid ennetada ja olemasolevast situatsioonist enda jaoks kõige kasulikuma välja sõeluda.
- **Kontsentreeritud info** võimaldab teha ühendustel informeeritumaid ja enam läbimõeldud otsuseid, kasutades ära asjatundjate arvamusi ja juba läbiproovitud ning tõestatud kogemusi, teha enne otsuse tegemist või rahastaja juurde minekut ära kodutöö.
- **Muutub ühenduste mõtteviis** tegevuste ja eelarvete kavandamisel, organisatsiooni arendamisel ja strateegilisel plaanimisel.
- Ühendustes töötatakse välja ja rakendatakse uusi ja **paremaid tegevuspraktikaid**.

Tulevikugrupiks kutsutav projekt ei tähenda niisama ennustamist ega ka uusi uuringuid, vaid selle käigus sünteesitakse olemasolevat teavet. Viimast on EMSL-i ja tema partnerite kogemuse põhjal sageli raske leida, aeganõudev läbi töötada ning lõpuks oma vajadustele vastavaks kohendada. Aga paremini põhjendatud ja kvaliteetsemaid otsuseid oma tegevuste plaanimisel ja rahastamisel tahavad ju kõik teha.

Lisaks uuringutele, analüüsidele ja statistikale on abiks ka teemadega kokupuutuvate asjatundjate arvamused. Tulemuseks on raportid, mille teemad valitakse vabakonda enim mõjutavate tegurite hulgast. Esimene, peatselt valmiv, käsitleb annetamist, järgmiste teemadena on kavas avalikud teenused, kogukondade

võimustamine, avalikud andmed ning infoühiskonna mõju, vastutustundlik elamine ja tarbimine, vabakonna reguleerimine jne.

Koostatavad raportid annavad kokkuvõtliku ülevaate valdkonnas toimunud ning toovad välja põhitrendid lähitulevikus, mille põhjal ühendused saavad oma tegevusi plaanida. Raportites jagatakse tegutsemissoovitusi ning juhitakse tähelepanu, kuidas ühendused saaksid toimivast enim enda jaoks kasu lõigata ja riske maandada. Raportid luuakse koostöös teemaga enam kokupuutuvate ühenduste ja ekspertidega, arutatakse läbi fookusrühmades ning testitakse nende mõju ühenduste tegevusele.

Ühendused saavad niisiis infot ning muutuvad teadlikumaks äri- ja avalikus

EMSL-ilt lühidalt

Vabaihenduste arenguprogramm alustas taas

Märtsist alustasime tööd kaheksa vabaihendusega, et aidata neil lahendada arenguvajadusi ja saavutada ühiskonnas suuremat mõju. Järgmine võimalus EMSL-i arenguprogrammi kandideerida tuleb maikuus.

Esimesed seitse programmi valitud organisatsiooni on ühing Korruptsioonivaba Eesti, MTÜ Mondo, Varjupaikade MTÜ, Eesti Vabaharidusliit, Tartu Erahariduse Edendamise Selts, Inimõiguste Keskus, Perede ja Laste Nõuandekeskus ning Eesti Ökokogukondade Ühendus. Kokku kandideeris esimesse "lendu" 15 vabaihendust ning vähemalt osaga praegusest valikust väljajäänutest loodame tööd alustada edaspidi.

Programmi käigus kaardistatakse osaleva organisatsiooni arenguvajadused ning koostatakse tegevusplaan nende lahendamiseks. Vastavalt vajadustele leitakse organisatsioonile ka

vabatahtlikke partnereid äri- või avalikust sektorist või teistest ühendustest. Samuti toimub programmi käigus seminare, kus tegeletakse küsimustega, mis on paljudel ühised.

Sarnast programmi viis EMSL läbi ka 2008–10, siis töötasime kahe aasta jooksul 20 vabaihendusega. Toonastest kogemustest lähtudes oleme seekordse programmi kavandanud kolmele aastale ning suurendanud ka oma tiimi: lisaks Kristina Männile töötab programmis osalejatega nüüd ka Minni Riar, esialgu vabatahtlikuna, alates suvest aga täiskoormusega. Minni on varem töötanud Heateo Sihtasutuse portfelli juhina ning tudengiorganisatsiooni AIESEC juhina.

Sellel aastal rahastab arenguprogrammi Siseministerium regionaalministri valitsemisalast. Loe lähemalt ja kaalu, kas soovid ka ise osaleda www.ngo.ee/arenguprogramm.

Sotsiaalsete ettevõtete võrgustik iseseisvub

Üheksa kuud EMSL-i juures hoogu kogunud sotsiaalsete ettevõtete võrgustik peab 11. aprillil Tallinnas asutamiskoosoleku ja hakkab tegutsema iseseisva MTÜ-na.

Võrgustik loodi sotsiaalsete ettevõtete arvu, suutlikkuse ja mõju suurendamiseks ning sotsiaalse ettevõtluse väärtustamiseks Eesti ühiskonnas. Liituma oodatakse vähemalt aasta tegutsenud vabaihendusi või äriühinguid, kelle eesmärk ja igapäevane põhitegevus on selgelt kirjeldatavate positiivsete muutuste loomine ühiskonnas, kes oskavad mõõta oma töö tulemusi ja hinnata mõju, kasutavad vara või kasumit ainult põhikirjalise eesmärgi saavutamiseks, omavad elujõulist ärimudelit ja teenivad soovivatalt vähemalt 35% tuludest oma toodete või teenuste müügist. Võrgustikuga saab liituda ka partnerina.

Asutamiskoosolekul saab kuulata ka Šotimaa sotsiaalsete ettevõtete võrgustiku arendusjuhi Colin Campbelli kogemusi. Huvilised, võtke ühendust info@sev.ee.

Kevadkool tuleb tänavu mais

Kolmel varasemal aastal märtsi lõpus toimunud EMSL-i kevadkool leiab tänavu aset 11. mail. Teemaks on seekord kaasamisega alustamine ehk kaasamise eesmärgi seadmine, kava koostamine, poolte tuvastamine ja nende osalema kutsumine.

Praxise uuring kaasamispraktikatest minis-teriumites näitas, et suurimad raskused on

just nimelt kaasamise alustamise ja lõpetamisega, vahepealse konsultatsioonide-osaga saavat juba nii ametnikud kui ka ühendused suhteliselt kenasti hakkama.

Nagu ikka on kevadkool mõeldud nii avaliku sektori kui ka vabaihenduste esindajatele ning treenitakse oskusi, mis vajalikud hea koostöö tegemiseks. Ettekannete osa on kevadkoolis väike, põhirõhk on õppimisel praktiliste harjutuste tegemise kaudu.

Kevadkooli rahastab Riigikantselei, vaata lisa ja registreeru www.ngo.ee/kevadkool.

Uusi inimesi EMSL-is

Lisaks arenguprogrammi uudises mainitud **Minni Riarile** on 2012. aasta EMSL-i ridadesse toonud teisigi uusi tegijaid.

Lapsepuhkusele läinud Tatjana Lavrova asemel töötab meie venekeelsete ühenduste võrgustikuga nüüd **Ivan Lavrentjev**. Ivan võttis Elina Kivinukilt üle ka tegelemise EMSL-i koolitustega, seega kes soovib meie inimesi esinema kutsuda, võtke ühendust ivan@ngo.ee. Elina keskendub kodanikuhariduse küsimustele.

Kodulehe ja eestikeelse nädalikirjaga tegeleb nüüd **Mari Öö Sarv**, kes ootab vabaihendustelt uudiseid aadressil info@ngo.ee. Varem neid teinud Alari Rammo pühendub EMSL-is nüüd peamiselt poliitika-, sh ühenduste rahastamise küsimustele.

Suvel läheb aastaks püssi alla liikmetega töötav Martin Meitern, kelle asemele otsime seks ajaks samuti uut inimest. Kel huvi, andku teada urmo@ngo.ee.

sektoris toimuva ning plaanide kohta, mis aitab tõhustada koostööd eri sektorite organisatsioonide vahel ja koos õppida ning vastastikku kasulikke kogemusi ning infot jagada. Vajadus sellise projekti järele tuleneb ka seda laadi info puudulikkusest ühenduste jaoks ehk informeeritud arvamuse põhjal tehtud tegutsemissoovitustest ja tegevuskeskkonna analüüsist.

Akadeemilisi uuringuid väga paljud ühendused ei loe. Käsiraamatud panevad enamasti paika üldpõhimõtted ja -soovitused, tulevikugrupi raportid aga annavad tegutsemissoovitusi ja näitavad võimalusi ning ohtusid. Raportid võimaldavad enam kaasata asjatundjate ja praktikute arvamusi, tutvustada konkreetseid edulugusid ja võimalikke tulevikustsenaariume.

Saame lähemalt tuttavaks heategevusorganisatsioonide maastikul endale viimastel aastatel kiiresti nime teinud ühinguga Naerata Ometi. Küsimustele vastas tegevjuht **KUNO KOMPUS**.

Naerata Ometi

Millal asutatud?

2009.

Miks?

Et aidata erivajadusega lapsi ja puudust kannatavaid peresid. Neid, keda riik ei aita ja kel pole võimekust end ise aidata. Vahel on neil vaja raha raviks, vahel toitu, õppevahendeid või muud. Keskmiselt käib meil korraga 3-4 projekti, mõni kestab aasta või kaks, mõned on lühemad. Üritame selle ajaga leida lahenduse, et kas siis näiteks omavalitsus või haigekassa võtaks teema üle, mitte et me jääme aastateks toetama.

Palju töötajaid, palju vabatahtlikke?

Töötajaid pole, kõik püsivad tööd ja projektid teeme ära vabatahtlikena. Vabatahtlikke on kümnekond ja tuleb tasapisi juurde. Püüame paari aasta jooksul jõuda nii kaugemale, et tekiks ka mõned püsivad töökohad.

Kui suur on eelarve ja kes teid rahastavad?

Eelarved on projektipõhised. Eelmisel

aastal kogusime umbes 15 000 eurot. 90% on eraisikute, 10% firmade annetused.

Suurim saavutus?

Eelmisel aastal kogusime annetusi selleks, et saata väike tüdruk Beryt Odessasse delfiiniteraapiasse, mis maksab umbes 2000 eurot. Saime aga aru, et asja vastu on huvi rohkematel peredel, kel endal ei ole võimalust sellist ravi oma lastele pakkuda, ning ka Eesti Patsientide Esindusühing arvas, et võiks suuremalt ette võtta. Nüüd töötamegi selleks, et saaksime sellist teraapiat võimaldada juba 5-10 lapsele.

Suurim õppetund?

Üks meie esimesi suuremaid töid oli toetuse kogumine vähihaige poisi Indreku taastusraviks. Saatsime selle kohta pressiteate, see käis ühe hoobiga läbi telekast, Postimehest, Delfist ja teab kust veel ning õhtuks oli meil kontrol raviks vajaliku 50 000 krooni asemel 300 000. Poisi isa soovis, et kannaksime kogu selle raha neile, kuid meie põhimõte ja ka isaga enne tehtud suuline kokkulepe oli, et

kui raha tuleb rohkem, kasutatakse seda teiste laste raviks. Pealegi oli seal probleeme, et isa oli Indreku ravirahast maksnud ka oma massaaže ja sviiti sanatooriumis. Poisi isa jutu põhjal kirjutas Eesti Ekspress suure loo ja paar nädalat oli me jaoks päris eksistentsi küsimus, kas üldse jätkata. Pärast seda oleme kõigi toetatavatega teinud enne lepingud ja kontrollinud ka tausta.

Põnevaim asi, millega praegu tegelete?

Töötame selle nimel, et koostöös äriühingutega tekiks püsivam sissetulek, et ei peaks iga projektiga eraannetajate poole pöörduma. Näiteks koostöös Kikka Kõrtsiga saame praegu iga müüdüd magustoidu pealt teatud summa oma tegevuste toetuseks. Selliseid partnereid on plaanis juurde otsida. Samuti teenime raha oma toodete müügiga ning tahame ka seda osa suurendada. Praegu on näiteks erinevates poodides müügil värviraamat. Lisaks on plaan laieneda üle-eestiliseks, et igas maakonnas oleks koordinaator, kes seal tegevusi edendaks.

EMSL-i liikmete tegemisi

Eesti Õpilasesinduste Liit pani emakeelepäeval, 14. märtsil kaheksa riigi- ja haridustöötajat ning tudengit tegema uut eesti keele eksamit, mida paljud õpetajad ja õpilased kritiseerivad ülesannete mitmetimõistetavuse pärast. Teiste hulgas lahendasid eksamiülesandeid ka Riigikogu liige Liisa Pakosta ja presidendi kantselei direktor Siim Raie. Kui hästi nad hakkama said, pole Hea Kodaniku trükkiminemise ajaks küll veel teada.

Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus kutsub liituma vabatahtlike kaasavate ühenduste võrgustikuga. Praegu kuulub võrgustikku 29 organisatsiooni, kes kaasavad oma tegevusse vabatahtlike ning soovivad kaasa aidata vabatahtliku tegevuse arengule. Võrgustikus jagatakse kogemusi, tehakse koostööd ja seistakse ühiste huvide eest. Kui soovid liituda, uuri lisa www.vabatahtlikud.ee või anna@vabatahtlikud.ee.

Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond sai esimese organisatsioonina vabatahtliku sõbra märgi, mida võib kasutada kaks aastat. Märk on kinnitus, et vabaühendus on läbi mõelnud koostöö vabatahtlikega, hoolib ja peab neist lugu ning püüab nende tegevust üha paremini korraldada ja toetada. Märki annab välja Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus, kes on ka paika pannud selleks vajalikud kvaliteedikriteeriumid. Taotle ka!

e-Riigi Akadeemia (eGA) on kokku pannud kaasavate eelarvete koostamise juhendmaterjali kohalikele omavalitsustele. Mujal maailmas juba aastakümneid populaarsust koguv meetod tähendab, et kohalik omavalitsus annab kogukonnale õiguse otsustada kohaliku eelarve teatud osa üleotsustamisõiguse. Kaasavat eelarvestamist õpiti ka mulluses EMSL-i kevadkoolis, ent rakendamiseni pole siiani veel kusagil jõutud. eGA juhendmaterjali leiab www.ega.ee/files/keko_A4.pdf.

Eesti Üliõpilaskondade Liit (EÜL) tõmbas aasta hakul endale kogu Eesti tähelepanu, protestides kõrgharidusreformi vastu. Riigikogu võttis tudengitele tuska valmistanud seaduse siiski vastu, kuid vabaühenduste huvikaitsetegevuste ajalukku lähevad kindlasti EÜL-i organiseeritud hommikutervitused tööle saabuvatele riigikogulastele või sajad e-kirjad, mida poliitikud tudengitelt said.

Uue Maailma Seltsi juurest alguse saanud veebilahendus Community Tools, millele on oma kodulehed teinud paljud asumiseltsid, saab varsti veel ägedama täienduse, Municipality Tools ehk mobiilirakenduse linnadele. Tegu on platvormiga, mis aitab linnadel (ehk siis maksumaksjatel) säästa ja paremini kasutada sadu tuhandeid eurosid aastas. Vaata www.municipalitytools.com.

Eesti Lugemisühing sai 20-aastaseks ning tähistab seda koguni neli kuud jutti! Lugemisüritusi, festivale, kohtumisi, konkursse, õppekäike ja mida kõike veel korraldatakse üle Eesti, oma osa saavad nii lasteaiälapsed kui ka vanavanemad (ja kõik, kes vahepeale jäävad). Sünnipäevaks ilmus ka trükis "Soovitused ja nipid, kuidas meelitada last lugema".

Junior Achievement (JA) astus ühte ritta Lennart Meri, Siim Kallase, mitme majandusministri ja teiste ühiskonnategelastega, saades Eesti väike- ja keskmiste ettevõtjate assotsiatsioonilt ettevõtluse sõbra tiitli. JA eestveetavates ettevõtlusprogrammides osaleb aastas umbes 13 000 õpilast algklassidest gümnaasiumini.

Eesti Loomakaitse Selts pakub aprillis lemmiklooma hea tervise kuul loomaarstide tasuta loenguid lemmikute terviseprobleemide ja vastutustundliku loomapidamise teemadel. Lähemat infot leiab www.loomakaitse.ee, seal saab ka registreeruda.

Mida võiks teised vabaühendused teilt õppida?

Näiteks tiimiliikmete motiveeritust. Palgalisi töötajaid meil pole, aga tegevused on püsivad. Põhitiimiga suhtleme ka pärast tööd tihedalt, teeme igasugu meeskonnaüritusi, kas või käime koos keeglit mängimas, et poleks nii, et peame koosoleku ära ja läheme siis laiali. Kui meile uus vabatahtlik tuleb, siis püüame kohe mõista anda, et ta on varasemate olijatega võrdne täieõiguslik tiimiliige, saab kohe vastutada ja panustada. Tahame tiimi hästi ühtsena hoida, keegi ei vii asju üksi ellu, vaid meeskonnana.

Kui te saaks kolmeks aastaks miljon eurot, mida te sellega teeksite?

Juhiks riigi tähelepanu sellele valdkonnale. Annetajad toetavad meie ühekordseid projekte, aga mingi piir tuleb ikkagi ette ja seetõttu ongi oluline, et riik mõistaks selle küsimuse olulisust ja hakkaks kandma rohkem vastutust puuetega laste ja vähekindlustatud perede abistamise eest.

Kop-kop, lahti tee ...

...aga ukse taga pole mitte jänes ega metsas
kuri jahimees, vaid hoopis annetustekoguja.
Ukselt uksele annetuste kogumisest kirjutab
KATRIN KIVISELG.

Kunagi ma arvasin, et heategevus on rikastele inimestele, kel pole oma rahaga midagi muud peale hakata. Ma lihtsalt ei uskunud, et suudan üksinda ja väheste rahaliste võimalustega midagi muuta. Mäletan, kuidas üks külalislektor Tartu Ülikoolis rääkis väärtustest eri riikides, kuidas heategevus oli esikolmikus Rootsi ja Norra inimeste väärtuste seas, ning see pani mind mõtlema, miks see Eestis teisiti on. Vastust ma välja ei mõelnudki, kuid see andis mulle põhjust ise rohkem heategevusse uskuda.

2007. aasta kevadel pöördus minu poole üks tuttav, endine Southwesterni raamatumüüja Hiie-Maarja Lõhmus, ning pakkus välja korraldada üks raamatumüümiseks sarnane proovipäev Eestis, lisaks teha selle kaudu üks heategu. Meile läks südamesse üks lugu “Terevisioonis”, kus räägiti Tartu MTÜ-st Ema ja Lapse Varjupaik, mis pakkus ajutist varjupaika abi vajavatele naistele ja nende lastele. Käisime ka kohal asutuse töötajatega rääkimas ning nägime oma silmaga, kui tähtis on sellise koha olemasolu. Koos ligi 60 tudengiga läksime ühel maikuu reedel päeval ükselt uksele annetusi koguma ning saime kokku ligi 10 000 krooni.

Tänaseks oleme viie kampaania käigus kogunud üle 500 000 krooni, seda vaid viie annetuspäevaga. 2011. aastal ristasime kogumiskampaania Kevadkoputuseks. Meie aktsioonides on raha ja muid vahendeid annetanud kümneid tuhandeid elanikke üle Eesti ning usun, et nii mõnigi tunneb ka ennast selles aktsioonis osalenuna ära. Siin toon välja õppetunnid, mida need üritused meile andnud on.

Heategevus ei ole ainult rikastele

Kui ma ise esmakordselt 2005. aasta kevadel Liikumispuuetega Inimeste Liidule ükselt uksele kampaania korras raha kogusin, olin esimese kursuse tudeng, kellel igapäevane eelarve täpselt paigas. Pidin ka kümnekroonise lisakulutuse üle tõsisemalt järele mõtlema – tahtsin elada iseseisvat elu ja vanematelt raha võimalikult vähe laenata. Ma ei olnud üldsegi mitte “rikas, kellel pole oma rahaga midagi peale hakata”, mistõttu oli mul esialgu raske minna korjandust tegema. Päeva jooksul käisin läbi aga kümneid kodusid ning raha andsid nii tudengid, pereinimesed kui ka pensionärid. Mõni andis kaks

krooni, mõni 25, mõni veelgi rohkem. Ma ei mäleta enam, kui palju raha ise kokku sain, kuid päeva lõpuks olime kambakesi kogunud paar tuhat krooni.

Töenäoliselt üks heldemaid annetusi, mida me kunagi saanud oleme, oli ühelt Tartu kodutult 2007. aastal – kuuldes, et kogume raha selleks, et ehitada lastele muusikaklassi, ulatas ta terve oma päevaga kogutud varanduse – üle 13 krooni sentides. Rahaliselt pole palju, aga ma usun, et see heategu pani nii mõndagi meist mõtisklema oma võimaluste üle. Annetustena oleme aga saanud ka riideid, mänguasju, lilli ja edasi tegutsemise õhutamiseks ka palju-palju tänusõnu.

Ei saa annetada raha? Anneta aega!

Kui me 2007. aastal Tartu varjupaiga heaks esimest korda Kevadkõputuse ette võtsime, ei olnud meil aimugi, kui suure summa me kokku saame ning kas see üldsegi kasulikuks osutub. Kui me oleks teinud seda ainult oma vahenditega, poleks me palju ära teinud. Usun, et oluline meie aktsioonide juures on olnud ka lihtsalt sõna levitamine – näiteks kogusime eelmisel kevadel toetusi, et aidata õnnetusse sattunud Konstantin Živtjevile paremat ravi võimaldada.

Hea sõna levis ruttu ning paari päevaga oli Kostja arvel paar tuhat eurot rohkem, ja seda tänu inimestele, kes selle kohta meedia või sõprade kaudu kuulsid. See tõttu ongi meie ürituste õnnestumiste peamiseks põhjuseks olnud see, et sadakond tudengit võtab ühe päeva vabaks, et investeerida see kellelegi heategevuseks.

Võimalusi on aga muidki – näiteks on kinnisvarabüroo Uus Maa korraldanud konkreetse lastekodu kasvandike heaks korjandusi, et soetada laste soovitud kingitusi. Seejärel viidi need isiklikult kohale ning võeti aega, et lastega mängida ja piparkooke meisterdada. Selline üritus ei nõua palju ressursse, kuid võib muuta mitme lapse päeva, võib-olla isegi nädala, rõõmsamaks.

Üks heategu viib alati teiseni

2008. aasta aktsiooni pühendasime Tallinna Laste Turvakodule, et aidata neil sisustada oma muusikaklass. Sellest sai üks meie edukamaid üritusi – meil ei

õnnestunud mitte ainult koguda soovitud summa, vaid lisaks saime ka muusikainstrumente, mida saime omakorda teistele lastekodudele edasi annetada. Kui turvakodu meid pool aastat hiljem tänukontserdile kutsus, saime teada, et lisaks kogutud annetustele olid mitu ettevõtjat leidnud motivatsiooni, et heategu veelgi suuremaks teha – lapsed said veel mitmekümne tuhande krooni eest instrumente lisaks ning tüdrukutele ehitati veel eraldi õppekööök.

Heategu paneb sind hästi tundma

Kui meie tudengid käivad ükselt uksele annetusi korjamas, ei saa nad sellest mitte midagi materiaalset, kuid pärast pikka koputamispäeva on neil alati palju ülevoolavaid emotsioone ja uskumatuid lugusid annetajatest. On inimesi, kes annavad seetõttu, et neile meeldis see noor tema uksele; on selliseid, kelle jaoks on abivajaja lugu väga emotsionaalne. Üks on kindel: tuju läheb paremaks nii annetajal kui ka kogujal, sest mõlemad said osa võtta millestki suurest ja tunda, et on olnud kellegi jaoks olulised.

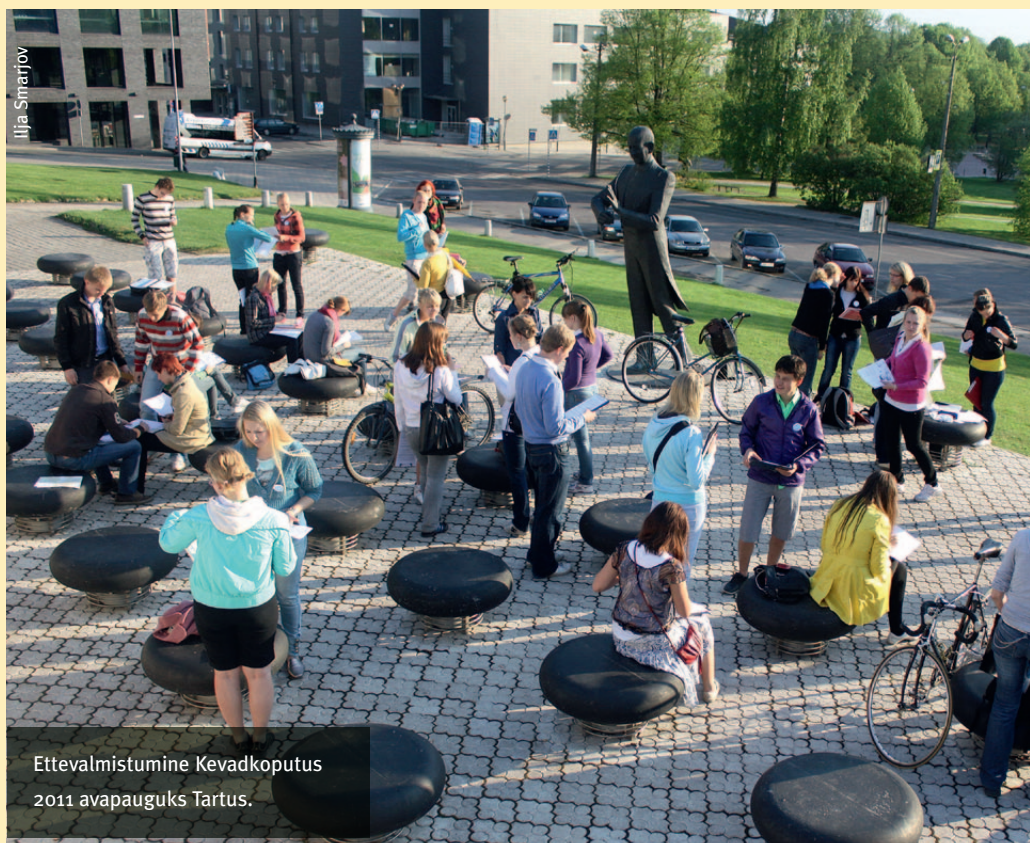
Ma ei usu sellise heategevusaktsiooni headusse, kus annetuste kogumiseks koputatakse ukse kõrval valjult ka kellegi südametunnistusele. Ka siis, kui selle käigus

saaks raha või muid vajalikke vahendeid, ei ole selliste annetuste aura hea ega too kellelegi kasu. Nagu ka meie puhul – osavõtt Kevadkõputusest ei ole kohustuslik ega sunnitud. Ometigi liitub sellega tavaliselt ligi 150 tudengit. Tudengid tulevad appi, sest teavad, kui palju nad suudavad vaid paari tunniga aidata.

Kokkuvõttes aga rõõmustab mind see mõtteviis, mida oleme heategevusega arendanud. Me paneme tähele abivajajaid ning usume, et suudame nende heaks midagi ära teha. Me korraldame üritusi, mille vajadusse ise usume. Me tunneme, et sellel, mida teeme, on väärtust. Ja üle kõige – sellega, et teeme head kellelegi teisele – kasvame, õpime ja muutume ise õnnelikumaks.

Southwesterni noorte eestvõttel ükselt uksele annetuste kogumise heategevusaktsioon on toimunud viis aastat. 2010. aastal koguti üheksa tunniga 128 000 krooni ning 2009. aastal 170 000 krooni. 2011. aasta aktsioon oli senimaani edukaim – selle käigus koguti 19 619 eurot.

Usaldusväärse suurendamiseks antakse Kevadkõputuse aktsioonist teada linnavalitusele, politseile ning saadetakse laiali pressiteade. Tudengitel on alati rinnas neid eristav rinnamärk ning kaasas infomaterjal koos kontaktisiku telefoninumbriga.

Ettevalmistumine Kevadkõputus 2011 avapauguks Tartus.

MTÜ Johanna

Pole olemas ületamatuid tõk-
keid, kui tegutsetakse sihikind-
lalt, paindlikult ja teineteise
huve ning eripära austades,
leiab Lääne-Virumaal Vinni val-
las tegutseva MTÜ Johanna juht
ÜLLE ALLIKA, mõeldes sellele,
kuidas neisse algul tõrksalt
suhtunud vallaga hea koostööni
jõuti.

MTÜ Johanna tööhoos: talgute, õppereiside
ja perepäevade korraldamisega ollakse
kasulikud nii oma vahetule sihtrühmale,
erivajadustega inimestele ja nende
peredele, kui ka valla elanikele laiemalt.

Kuidas me vallaga heale koostööle jõudsime

Johanna on Vinni valla erivajadustega inimeste ja nende perede ühendus, mis tegutseb 1997. aastast – esimesed seitse aastat seltsinguna ning sealpeale MTÜ-na. Algselt ainult vaba aja ürituste ja koolitamisega tegelenud ühingust on nüüd saanud organisatsioon, kes aastatega on tõestanud vabaühenduse võimekust osutada hoolekandeteenuseid paindlikumalt, kui seda võimaldavad riiklikud või omavalitsusasutused. Omavalitsusele teenuseid osutada saab aga ainult üksteise vajadusi arvestavas ja austavas koostöös.

Selline koostöö ei tekkinud meil sugugi kohe. Esimesi tegevusaastaid võiks nimetada ühingu ja vallavalitsuse vastasseisu ajaks. Vabaühendusi peeti siin justkui salaorganisatsioonideks, kes tahavad valla võimu oma tegevusega kahjustada.

Omavalitsus ei osanud ühendustega midagi peale hakata, sest nende tegevus oli kaootiline ja kindlate sihtgruppide huvides. Valla poole pöördui väikeste toetussummade taotlustega ürituste korraldamiseks või siis küsiti valla bussi ekskursioonideks. Ametnikud eesotsas vallavanemaga tundusid ühingu suhtes üleolevad, aga siiski anti vabad käed tegutsemiseks. Neil aastatel korraldasime puuetega laste peredele suviti laagreid, käisime ratsutamisteraapiat tegemas ja üle Eesti õppereisidel.

Tasapisi algas meie ja omavalitsuse lähenemise aeg, mis jäi aastatesse 2004–06. Sel ajal kutsusime vallaametnikke rohkem oma üritustele ja õppereisidele kaasa ning avaldasime tänu igasuguse abi eest ühingu. Samuti hakkasime välja pakkuma mõtteid, kuidas olla omavalitsuse jaoks mitte ainult abiküsiija, vaid ka kasutooja.

Hakkasime korraldama valla eri piirkondades talguid, kaasates oma liikmete kõrval ka teisi, samuti ülevallalisi perepäevi vallalt ja fondidelt saadud toetusega. Märkasime, et oma sihtgrupi vajaduste

rahuldamise kõrval saame olla kasulikud ka teistele kogukonnaliikmetele. Seda pani tähele ka omavalitsus, kes tunnustas meid vallas toimuvate ürituste ja tegevuste algataja ja korraldajana. Liikmete arvu suurenedes hakkasime fondidest regulaarselt taotlema toetusi väikeprojektidele, kirjutasime neisse sisse oma põhitegevused. Vald tagas omalt poolt kaasfinantseeringu.

Et meie tegevus oli muutunud pidevaks, tekkis ka vallavalitsusel ühingu suhtes nii palju usaldust, et 2007 sõlmiti meiega invatransporditeenuse osutamise leping. Nimelt olime koostanud projekti kasutatud invabussi ostmiseks, mille soetamist järjekordne fond valla kaasfinantseerin-

Eelkõige oleme muutnud ennast ja peagi on tulnud ka vastaspoole muutused soovitud suunas.

guga toetas. Siit algaski juba koostöö aeg, mis sestpeale kestnud.

Sel perioodil ühinesime kuue valla MTÜ-de liiduga Partnerid, millega oli võimalik kirjutada Euroopa Liidu LEADER-programmi toetuste projekte. Toetusega korraldasime kuut partnervalda haaravaid suuri perepäevi ning õppelaagreid erivajadustega inimestele ja nende peredele, kuhu saime kutsuda õpetama oma ala meistreid ja Lääne-Viru Rakenduskõrgkooli lektoreid. Jällegi oli vald kõigi nende suurte projektide kaasfinantseerijaks.

Toetusrahaga rekonstrueerisime ka erivajadustega inimeste keskuse, millega tekkis valda koht, kus me tasuta kasutuslepinguga saame osutada igapäevaelu toetamise ja hoiuteenust erivajadustega inimestele. Vald tasub keskuse halduskulud.

Eelmise aasta lõpust algas koostööplaa-

ni koostamine, mis valmib keskuse äriplaani osana ja kus on ära toodud kõik meie ja valla koostöövõimalused ja nende omavahelised seosed.

See on meie võimalusi ja omavalitsuse nõudmisi arvestav kindel teenuse osutamise plaan, mis aitab kaasa riskigruppide turvalisele elule Vinni vallas.

Mis siis olid võtmetegurid koostöö saavutamisel? Esmalt vallavalitsuse, eelkõige vanema valgustamine meie tegevuse vajalikkusest. Soovitan ametnikke kutsuda oma üritustele, tänulõunatele, ümarlaudadele, et nad saaksid ühenduse tegevusest vahetu kogemuse. Teades näiteks meie vallavanema muusikaarmastust, kutsusime tema oma perepäevale eeslauljaks ja ka tulesüütajaks.

Skeptikutest ametnikele tuleb välja tuua oma tegevuse kasutegur, mitte eeldada, et nad peavad sellest ise aru saama. Huvi saab tekitada uudsete ettevõtmiste algatamisega. Oluline on valla arengukava koostamisel kaasa rääkida ja teha sellesse ettepanekuid - aidata vallaametnikke ka nende töös, mitte ainult oodata, et nemad sind aitaks.

Suhtlemisel vallaametnikkega tuleb olla arvestav ja ka nende soove austav. Muide, minu tähelepanekute põhjal läheb suhtlemine paremini, kui valida kohtumiseks aeg nädala lõpu poole ja pärast lõunat, eriti hea, kui veel päikselisel päeval, kevadel või pärast ametniku puhkust. Tark oleks vältida ootamatut sissesadamist ametnike kohvipausi ajal, mis on neile enda turgutamise ja omavahel suhtlemise aeg.

Ja veel üks asi – märkasime, et meie suhtlemine muutus paremaks, kui töötasin aastatel 2007–09 naabervallas Sõmerul sotsiaaltöö spetsialistina, mis andis mulle parema arusaama ametnike tööst. Niisiis olen eelkõige muutnud ennast ja peagi on tulnud ka vastaspoole muutused soovitud suunas.

Mari Kodres rääkis
Varjupaikade MTÜ üldjuhi
TRIINU PRIKSIGA kahejalg-
sete suhtumisest neljajalgse-
tesse ja loodusesse laiemalt.

Igale loomale viis vabadust

Eestlased on üsna maalähedane rahvas, kes usub sageli looduse hingestatusse. Miskipärast tundub sealjuures, et soodesse ja rabadesse, metsadesse ja marjadesse suhtutakse sageli soojemalt kui näiteks loomadesse. Oled sa nõus? Ja miks see sinu arvates nii on?

Mulle tundub, et iga inimene suhtub kõigesse elavasse enamasti ühtemoodi. Kui soos käies suudad sinna maha visata oma tühjaks saanud krõpsupaki, näitab see hoiakut ümbritseva, ka loomade vastu. Suhtumise lemmikloomadesse, eriti koertesse, on ära rikkunud nõukogude aeg, kus kõik, kes julgesid haukuda, pandi ketti – nii otseses kui kaudses tähenduses. Loomakaitsest kui sellisest ei olnud mõtet üldse rääkida, sest ka inimesed olid täiesti kaitsetud.

Viimase kümne aasta jooksul on loomapidamiskultuur hakanud oluliselt arenema, aga kindlasti on meil minna veel pikk maa, võrreldes Ameerika või Inglismaaga, kus loomakaitseorganisatsioonide ja varjupaikade vanust mõõdetakse juba sadade aastatega. Aga tulles tagasi soo ja raba juurde, siis ma arvan, et metsikusse loodusesse, mis meist otseselt ei sõltu, suhtumegi teistmoodi kui loomadesse, kelle oleme kodustanud ja endast sõltuma pannud. Varjupaigas puutume tihti kokku inimestega, kes on oma looma väärkohelnud ja õigustavad seda tegu sellega, et see on minu loom ja ma teen temaga, mida ma tahan. Kahjuks on paljudel inimestel samasugune suhe ka oma lastesse.

Mis sa enne Varjupaikadega tegelemist tegid?

Ma olen erialalt tegelikult raamatukoguhoidja. Enne töötasin TÜ Viljandi kultuuriakadeemia muusikaosakonnas õppejuhina. 2006. aastal kutsuti mind eelmisesse Viljandi varjupaika kaasa koertega jalutama. Kohapeal selgus, et vabatahtlikud ei ole kuigi teretulnud ja loomad olid kehvades tingimustes, eutanaasiaprotsent lähenes sajale. Seal ma tundsin, et tõenäoliselt on võimalik asju ajada ka nii, et noored terved loomad leiaksid endale uue kodu või neile antaks võimalus vana otsida. Seaduses sätestatud 14 päeva on selleks tihtipeale liiga lühike aeg. Viljandi linnalt saime linna ärde tüki maad, kus oli peal ka üks akendeta ja usteta silikaathoone. Hakkasime siis paari

teise inimesega nuputama, kust saaks küsida abi, et saaks ukсед ja aknad ette, majale soojustuse ümber ja kõik muu vajaliku, palju aitas meid ka Eesti Loomakaitse Selts. Kõikide meie abikaasad, sõbrad ja tuttavad on panustanud sadu vabatahtliku töö tunde meie unistusse. Esimesel aastal tegutsesime puhtalt vabatahtlikkuse alusel ja mina tuln akadeemiast töölt ära, sest võetud vastutus hakkas tööd segama. Õnneks on mul väga mõistev mees. Katsumise linna varjupaigast tuua ära nii palju kui võimalik neid loomi, kellel oli saatuslik 14 päeva täitunud. 2008. aastal õnnestus meil osaleda edukalt varjupaigateenuse riigihankes ja saime ametlikuks teenusepakujaks Viljandis. Vahetult enne seda olime asutanud Varjupaikade MTÜ ja ka Pärnus valiti meid varjupaiga haldajateks. Hiljem lisandusid veel Võru, Valga ja Virumaa varjupaigad. 2010. aastast alates olen Varjupaikade MTÜ üldjuht.

Kuidas suhtud loomade õigustesse ja loomaõiguslastesse ning PETA kampaaniatesse ja ettevõtmistesse?

Loomaõiguslastesse suhtun ma ettevaatlikult, loomade õigustesse seevastu üsna kirglikult. Ma arvan, et igale loomale peaks olema tagatud viis vabadust: olla vaba näljast ja janust, ebamugavusest, valust, vigastustest ja haigustest, hirmust ja kannatustest, omada vabadust loomumomasele käitumisele.

Ma ei tahaks šokeerida inimesi, näidates neile pilte kohutavates tingimustes peetavatest loomadest, ja ei protesteerin alasti keskväljakul. Enamikus inimestes tekitab see vastupidise reaktsiooni. Aga ma ei osta iial puuris kasukaks saamist oodanud loomast üleriideid ja eelistan vabalt ringi siblinud kanade munetud mune. Minu meelet on väga vale põhjustada kellelegi tohutuid kannatusi selleks, et mu võileib oleks pisut hõrgum. Keskaeg peaks olema möödas. Minu enda vaated ongi kõige enam muutunud just põllumajandusloomade osas.

Aga liha sööd? Või ainult oma kätega püütud metsloomade liha, nagu lubas Mark Zuckerberg edaspidi teha?

Liha söön. Aga ma huvitun sellest, kuidas ja kus mu toit on kasvanud või kasvatatud. Viljandis käivitus just toiduvõrgustik O.T.T. ehk Otse Tootjalt Tarbijale ja seeläbi ma saan isiklikult tutvuda

inimestega, kes minu toidu on kasvatanud, ning soovi korral ka vaadata, kus see on kasvanud. Inimesed peaksid väikesest peale teadma, kust tulevad liha ja teised toiduained meie lauale. Muidugi ma ei arva, et lastele peaks selleks loomatappu näitama, aga et oleks vähem arusaamu stiilis “miks peaks liha saamiseks loomi tappa, kui poes on liha müügil küllalt?”. Loomade kaitsmine ei pea automaatselt võrduma taimetoitlusega. Ma ei taha kaitsta põllumajandusloomi surma eest, vaid tegutsen selle nimel, et enne meie toidulauale jõudmist oleks elusolendeid väärilt koheldud. Kütti minust ei saa kunagi, küll aga ei ole mul midagi eetilise jahipidamise vastu.

Ma tean, et ma olen potentsiaalne rohhepesu ohver, ja püüan olla valvas ning ennast pidevalt harida.

Aga mis sa siis soovitud inimestel teha, kui kass saab kolmel korral aastas terve pesakonna poegi? Mismoodi saada lahti kassipoegade uputamisest ja vähendada ellu jäänud, kuid peremeheta-koduta olevate loomade hulka?

Selle asja nimi on vastutus. Kui me kõik vastutaksime oma loomade, nende tegude ja järglaste eest, kui kõik loomad oleks kiibistatud ja tõuaretuses mittekasutatavad loomad steriliseeritud ja kastreeritud, siis meil ei oleks üldse probleemi. Palju on ikka veel müüte sellest, mida teeb steriliseerimine loomaga, või arvatakse, et emane loom peab emarõõme maitsta saama. Varjupaikad ei oleks ideaalis vaja ainult selleks, et püüda tänavalt kinni plehku pannud loomad ja nad kiiremas korras omanikele tagastada. Teine asi on järelevalve. Loomapoegade uputamine, koerte lühikese keti otsas pidamine ja paljud muud asjad on tegelikult seaduse järgi karistatavad. Meil on hea loomakaitseeadus, mujal maailmas kiidetakse seda väga, aga järelevalve on äärmiselt puudulik. Inimesed ei tea üldjuhul, kas ja kuhu peaks pöörduma, kui nad näevad looma väärkohtlemist. Ja isegi kui nad selle koha lõpuks leiavad, siis on vähetõenäoline, et keegi karistada saab.

Aga üldiselt ma usun loomapidamiskultuuri arengusse. See põlvkond hakkab välja surema, kelle jaoks oli ainuke loomade populatsiooni kontrollimise vahend vesi ja ämber.

Sinu suhtumine nn tuvi- ja kassitädidesse?

Kui kedagi kodustada, siis tuleks ka lõpuni vastutada. Mis see toitmine muud on kui kodustamine. Vastutust ei võeta aga looma tervise, peavarju ja järglaste eest. Teine asi on piirkondades, kus omavalitsus vaatab seadusest mööda ega ole nõus tasuma looma varjupaika viimise eest. Sellisel juhul oleks loomade mittetoitmine nende abitusse jätmine. Kui on olemas varjupaik, siis tuleks hulkuvast või omanikuta jäänud loomast kiiremas korras sinna teatada. Ei saa eeldada, et iga lahti pääsenud loom

Koostööst tõuseb rohkem kindlust

Loomade varjupaikade ühinemine nagu igasugune koostöö on kasulik väga mitmel erineval moel. Kindlasti ei ole meie varjupaikades sellest midagi halvemaks muutunud. Ühe MTÜ-na tegutsemine tõstab meie usaldusväärsust ja nii annetajate kui ka meie koostööpartnerite kindlustunnet. Hiljem liitunud saavad automaatselt osa teiste kogemustest, õppida juba tehtud vigadest ja ka kordaminekutest — see on ala, mida Eestis ei ole kusagil võimalik õppida ega ka praktiseerida mujal kui ainult varjupaigas töötades. Meil on välja töötatud ühtne teenusestandard ja eetikakoodeks, meie loomade loovutustasud ning teenuste hinnakiri on samad.

Loomulikult on koos tegutsemise juures oluline ka parem majanduslik toimetulek. Majandusaasta lõpus tekib tihtipeale mõne omavalitsuse rahakottis vaakum, nad jäävad meile võlgu ja üksi majandades jääks seda piirkonda teenindava varjupaiga töötajatel palgad saamata ning arved maksmata. Meil tasandavad teised selle augu ära. Meil on ühine rahakott ja ühine raamatupidaja.

Kõige olulisem on meie ühtemoodi suhtumine loomadesse ja üksteise toetamine. Asume küll erinevates Eesti otstes, aga oleme ikka kolleegid, kes võivad alati üksteiselt nõu ja abi küsida. Teinekord on vaja lihtsalt kedagi, kellele ennast tühjaks rääkida, kes sind ja su probleemi läbinisti mõistab.

on kodutu, teda otsib võib-olla keegi väga taga. Linnalinde võiks ju toita, kui nad on ilmselges toidupuuduses, aga siis tuleks seda teha järjepidevalt ja mitte oma korrummaja aknast saia alla loopides.

Miks inimesed üldse otsustavad just varjupaigast looma võtta?

Ma ausalt öeldes ei oskagi vastata. Siin on ilmselt palju tegureid – teavitustöö, soov pakkuda hüljatud loomale uut võimalust, naljaga pooleks öeldes soov olla sama hea inimene kui näiteks George Clooney või Oprah Winfrey, kellel on varjupaigast võetud loomad. Kui statistikat vaadata, siis võib väita, et koeri võetakse vähem, aga ka varjupaika satub vähem koeri, kellele ei tule omanik järele. Kasse satub varjupaika aasta-aastalt aga järjest rohkem. Õnneks suureneb tasapisi kassiomanike protsent, kelle me üles leiame. Majanduslanguse ajal läks vähem kasse uutesse kodudesse, sest inimesed kaalusid ilmselt väga põhjalikult seda otsust – mis iseenesest on väga hea. Kindlasti on oluliselt suurenenud nende inimeste osa, kes mõtlevad, et kui nad kunagi peaks endale looma võtma, siis kindlasti varjupaigast.

Olete ise läbi viinud mitmeid algatusi varjupaikadele abiliste ja toe leidmiseks, milliseid neid hindad edukamateks ning miks?

Varjupaikade MTÜ ei ole tegelikult ise eriti suurte kampaaniate korras annetusi kogunud. Meil on 2009. aastast alates projekt “Veebiperemees”, kelleks võib olla nii eraisik, firma kui ka sõpruskond või grupp töökaaslast, kes võtavad omale virtuaalselt lemmiku ja toetavad teda. See on ka kindlasti siiani meie kõige edukam projekt. Hiljuti alustasime virtuaalse antikvariaadiga, kus müüme inimeste annetatud raamatuid ja plaate. Proovime luua pikaajalisi ja stabiilseid suhteid oma toetajatega, leida püsiannetajaid.

Annetuste kogumine ja üldse heategevus on meie ühiskonnas ikka veel hell teema. Tänu suurtele annetamisele ja hea tegemisele tähelepanu tõmbavatele kampaaniatele, mida teeb näiteks Swedbank oma annetuskeskonnaga, muutub suhtumine järjest positiivsemaks. Me püüame olla võimalikult läbipaistvad annetuste kasutamises ja anda palju tagasisidet annetajatele, sest ilma nendeta ei oleks meil võimalik midagi ära teha. Poole varjupaikade ülalpidami-

seks kuluvast rahast kogume annetustena. Omavalitsustelt saadava teise poolega ei teeks üksi kahjuks kuigipalju ära.

On sul ka endal koduloomi? Ja kuidas teha süda kõvaks, mitte võtta iga kui viimse looma lugu enda isiklikuks mureasjaks – umbes nii, nagu arst ei saa iga patsiendi haiguslugu oma sees läbi elada?

Meil on kaks koera – inglise bulldog Mann ja varjupaigast toodud segavereline Gin – ning leidkass nimega Niru, kes sai oma nime välimuse järgi, sest oli kõige rääbakam kassipoeg, keda olen näinud. Praeguseks on temast saanud kõige ägedam kass ja nimi ei riku meest.

Inimesed on väga erinevad. Varjupaigatöötajad ei saa olla üliemotsionaalsed, mis ei tähenda aga, et nad oleksid tuimad. Vastu pidada aitavad kaastunne ja austus loomade vastu. Ka auto alla jäänud ja surma saanud looma teelt ära toimetamine on nagu austusavaldus tema ja tema omanike vastu, kes võib-olla tahavad oma hukkunud lemmiku kodusse matta. Süda on igal inimesel täpselt nii kõva, kui ta on, selle järgi tuleb endale õige elukutse valida. Kui ikka sadade loomade järelt igapäevane koristamine südame pahaks ajab või niiskeid kassisilmi nähes iga kord lohutamatu nutma puhked, siis tuleb teine amet valida. Mõni loom ja tema lugu jäävad mind kindlasti elu lõpuni aeg-ajalt kummitama. Nii on ka ilmselt arstidel oma patsientidega.

Palju Varjupaikade MTÜ-l Eestis toetajaid ja mõttekaaslasti? Kuidas toetust suurendada, ennast nähtavaks teha ja inimeste mõttemustreid muuta?

Toetajaid ja mõttekaaslasti arvuliselt on küll väga raske välja tuua, neid inimesi on õnneks väga palju. Toetust saab suurendada ainult usaldusväärsuse kasvatamisega. Nähakse seda, kes on nähtaval, ja seda ka toetatakse rohkem. Nähtaval olemisega kaasneb palju sisemist jõudu nõudvaid tegureid. Näiteks internetikommentaariid, mida ei tohi lugeda, kui ei taha läbi põleda. Mõttemustrid on täiesti uued juba meie lastel, kes on kasvanud hoopis teistsuguses ühiskonnas, ja nende harimisele pöörame me kõige rohkem tähelepanu. Ja vanemate mõtteviisi suudavad ka lapsed kõige paremini muuta. Vaata kas või turvavööde kasutamist, mille on just lapsed oma vanematele selgeks õpetanud.

Õppetunnid

Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011 projektijuht **MARTEN LAURI** viskab viie ja võtab selle numbriga kokku möödunud aasta õppetunnid. Lisaks Siseministeeriumi siirad tänusõnad kõigile, kellega möödunud aastal koostööd tehtud sai!

Euroopa vabatahtliku tegevuse aastast

1 Maakondlik ja kohalik tasand

Siseministeeriumi tellitud ning Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskuse (VTA) korraldatud maakondlikud vabatahtliku tegevuse koolituspäevad tõid igas maakonnas kokku vabatahtliku tegevuse huvilised. Tagasisidest selgus, et enne koolitusi polnud umbes 10–15% osalejatest vabatahtliku tegevusega kokku puutunud – seega on koolituste tulemusena igas maakonnas nüüd rohkem motiveeritud potentsiaalseid vabatahtlikke. Lisame sellele veel maakonnalehtede huvi vabatahtlikkuse teema vastu – kohalikud lehed avaldasid teema-aasta kohta vähemalt 97 uudist.

2 Vabaihendused messiformaadis

Maikuu Tallinnas toimunud vabatahtlike mess koondas viiel päeval ligi 50 vabaihendust, kes ühel või teisel viisil vabatahtlikega kokku puutuvad. Messil külastas umbes 1700 inimest, mis arvestades maikuiste ürituste rohkust ning ilusat ilma polnud sugugi halb tulemus. Et vahetult enne ja pärast messi korraldati sar-

nase ideega üritus aprillis Tartumaal ja mai lõpus Viljandimaal, näitab, et formaat töötab ja huvilisi jätkub. Miks ei võiks messist saada iga-aastane üritus nagu talgupäevadki?

3 Äri- ja avalik sektor huvituvad

Regionaalministri algatatud testprogramm püüdis tabada kaht kärbest korraga: innustada tööandja toetusel tegutsevaid professionaalidest vabatahtlikke (oma ala asjatundjaid, kes jagavad vabatahtlikuna oma erialaseid oskusi ja teadmisi) ning laiendada avaliku ja äri sektori töötajate silmaringi vabaihenduste maailma teemal. Kokku oli hõivatud ligi 30 vabatahtlikku kümnest organisatsioonist. Kui ettevõtetest oli enamasti tegu n-õ vanade kaladega, siis ministeeriumid olid selles meres esimest korda. Seega, kolme sektori koostöös on igapäevaseks midagi!

4 Raamat – heade näidete edastamiseks

Novembris panime koos toimetaja Liis Kängsepa kaante vahele 20 aktiivse vabatahtliku edulood – sellest sündis raamat

“Olen vabatahtlik, muudan maailma!”. tasuta raamatu said praktiliseks õppematerjaliks gümnaasiumid, keskraamatukogud, vabaihendused, maakondlikud arenduskeskused ja vabatahtlike keskused, Europe Direct infopunktid jm. Loo kirjutamise ajal oli näiteks Tallinna Keskraamatukogus paar raamatut välja laenutatud – pole paha! Nagu lugejadki on öelnud, on õnnestunud raamat parim heade näidete edasi andja.

Raamat on kättesaadav ka internetis www.siseministeerium.ee/vabatahtlikud.

5 Meedial ja ühiskonnal on teema vastu huvi

Meedias räägiti vabatahtliku tegevuse aastast ligi 300 korral. Lisame sellele veel muud vabatahtlikku tegevust kajastanud lood ja saame muljetavaldava numbri! 94 partneri seas läbiviidud küsitlusest selgus aga, et 85% peab elanikkonda tänu mulgusele vabatahtlikust tegevusest teadlikumaks või pigem teadlikumaks ja 95% arvab, et tänu mullusele räägiti meedias vabatahtlikust tegevusest rohkem või pigem rohkem.

Vabaihenduste raamatupidamiskoolitajana teada-tuntud
SAIMA MÄND selgitab, kuidas arvutada annetuste kogumise hinda.

ANNETUSE KOGUMINE, KAS KULUDETA?

Nagu äriplaani või projekti eelarve koostamisel tuleb ka annetuste kogujal vaadata oodatud tulude kõrval kulude poolt, ja mitte ainult. Analüüsida tuleb tasuvuse kõrval ka efektiivsust, nagu oma muudegi tegevuste puhul.

Viimase hindamisel mõeldame kulu ja saavutatava mõju suhet, ehk kirjeldame soovitud mõju ulatust, seda näiteks vastates projektitaotlustest tuntud küsimustele: kui palju on otseseid kasu saajaid, kui palju kaudseid, kui hästi on kirjeldatud sotsiaalse mõju ulatus nii üldiselt kui kitsamalt? Neid näidikuid ei maksa muidugi sahtlisse koguda, vaid tuleb regulaarselt hinnata tegelikult saavutatut ehk nii annetuste

kogumise kui ka kasutamise loodud mõju ulatust.

Tasuvuse arvestamisel kirjeldame valitud alternatiivi tegevustest lähtuvaid kulusid, näiteks võimalikud annetuste kogumisega seonduvad kulude liigid: IT-

Mõiste “raha” tähendab siin ka rahas hinnatud mitterahalisi kulusid ja annetusi.

ja sidekulud; teavituskulud; transpordikulud; esinduskulud; ajakulu jne.

Tasuvuse analüüsimiseks tasub hinnata kogutavate annetuste suurust ning omakulu rahavoogude meetodil, kusjuures

mõiste “raha” tähendab siin ka rahas hinnatud mitterahalisi kulusid ja annetusi. Läbimõeldud ja pideva annetuste kogumise puhul võib teha eraldi prognoosid annetuste kogumiseks nagu oma organisatsiooni kogueelarve või teiste projektide puhul.

Selles prognoosime eelkõige annetuste saabumise ja omakulude tekkimise aega perioodide kaupa – on see nädal, kuu, aasta või midagi neljandat, sõltub kogu protsessi hinnangulisest kestusest. Näiteks võib kasutada sellist kõrvalolevat tabelit, kus kuud veergudes on vastavalt annetuste laekumise ja omakulu tekkimise perioodid. Numbrid on juhuslikud ning vaid näitlikustamiseks.

Annetused	Summa	Märts	Aprill	Mai	Juuni
Annetaja 1	300			300	
Annetaja 2	400			400	
Annetaja 3	100				100
Kokku	800	0	0	700	100

Omakulu	Summa	Märts	Aprill	Mai	Juuni
IT- ja sidekulud (telefon)	40	10	10	10	10
Teavituskulud	100	20	20	20	40
Transpordikulud	20			20	
Esinduskulud (tänuüritus)	50				50
Ajakulu (5h kuus, alammäära hind 1,7 €)	34	8,5	8,5	8,5	8,5
Kokku	244	38,5	38,5	58,5	108,5

Netovoog (annetused – omakulud)

-38,5   -38,5   641,5   -8,5

Hinnanguline tasuvus

-38,5   -77   603   633

Annetamise teema oli fookuses ka kodanikuühiskonna häälkandja Foorum 2002. aasta esimestes numbrites, leidis **URMO KÜBAR**.

10 aastat hiljem

Nimelt väisasid Eestit tuntud briti organisatsiooni Charities Aid Foundation (CAF) liidrid ning jagasid Foorumis nõuandeid. Kõigepealt, et Eestil ühendustel tuleks muutuda idealistidest pragmaatikuteks, unustada suhtumine, et igäüks peaks nende üllast tegevusest aru saama, ning hoopis mõelda, kuidas tekitada teistes motivatsiooni annetada.

Eesti ettevõtte vaatenurka kommenteeris KPMS & Partnerite konsultant Margus Mets, öeldes, et kuna annetussummad tulevad turunduseelarvest, ootaks firma selle eest vastu meedia ja avalikkuse tähelepanu, mida tema meelest peaks suutma tagada annetuse küsija. Tänapäevase tarkusega ütlesime muidugi, et Mets räägib sponsoralusest, mitte annetamisest. Tema kriitika selle kohta, et annetust soovival ühendusel pole pahahti korralikku tegevusplaani ega aruandlust, peab aga sageli paika praegugi.

Ka tõdesid külalised CAF-ist, et annetamist pidurdab Eestis see, et kolme sektori vahel pole kokkulepet ja neil puudub arusaam üksteise rollidest. Ning ennäe imet, Eesti Suuretevõtjate Assotsiatsioon eesotsas Aadu Luukasega oligi mõned kuud varem tulnud välja ideega ühiskondlikust leppes, mis loodeti paberile saada 2002. aasta lõpuks. Lepe pidanuks koosnema neljast osast: üldised ühised eesmärgid, lähtekohad (näiteks milline on maksukoormus), riigieelarve prioriteedid 4-5 aastaks ning valitsuse, tööandjate ja -võtjate lepe tööturu olukorra kohta. Foorumile ütleb Luukas, et olulisim sõna on poliitilistel jõududel, kuid ka kolmas sektor võiks märku anda,

kui palju ta soovib sellise leppe väljatöötamise osaleda. Mis sellest välja tuli, õigemini ei tulnud, mäletate vahest isegi.

Vabaühenduste endi seas lepitati samal ajal aga kokku eetikakoodeksis, mille võttis vastu aprilli alguses Tartus kogunenud ühenduste suurkogu. See kokkulepe püsib tänaseni.

Annetamisega seoses räägitakse mitmes Foorumi numbris ka maksusoodustustest. Inglismaal on kaks aastat varem tehtud otsus, et kõik heategevuslikele ja üldkasulikele organisatsioonidele tehtud üle 6350-kroonised annetused on maksuvabad. Eesti kohta tõdes Foorum, et toetamine muutub erasektorile aasta-aastalt keerulisemaks. Avalik sektor põhjendas seda maksupettuste ohuga, Vaata Maailma sihtasutuse toonane juht Alar Ehandi kirjeldas sellist suhtumist aga kui peavaluravimist giljotiiniga.

Avatud Eesti Fondi juhataja Mall Hellam kritiseeris ettevõtetele seatud annetamise tulumaksuvaba määra kuni 5% makstud töötasudest, sest nõnda on väheste töötajatega firmadel ka vähem võimalusi annetada. Ka on ta meelest liiga kitsas üksikisikule kehtiv piirang, et maksuvabalt saab tuludest maha arvata 5%, aga mitte üle 50 000 krooni kulutusi annetustele, koolitustele, pensionikindlustusele või eluasemelaenule. Kümme aastat hiljem on olukord veel hullem, sest mahaarvamiste ülemäär kärbiti 30 000 krooni (1920 €) peale ning mahaarvatavaid kulusid on ka lisaks tulnud.

Pettustest rääkides on aga suurimaks

kõneaineks hoopis avaliku sektori enda tehtu, sest 2001. aasta sügisel selgus, et Tallinna abilinnapea Leivi Šeri alluvuses töötanud turvalisus- ja integratsiooniamet jagas MTÜ-dele üle 10 miljoni krooni, millest 4,37 miljoni krooni eraldamine oli linnavolikogu revisjonikomisjoni hinnangul mittesihipärane. Enamgi veel: ligi 3,3 miljonit krooni said toetust need projektid, mille läbiviijad olid Šeri erakonna Eestimaa Ühendatud Rahvapartei liikmed või nendega lähedalt seotud isikud. See on siiani – ptüi, ptüi, ptüi! – suurimaid ühenduste rahastamisega seotud skandalle Eestis.

Pikas intervjuus Foorumile rääkis toonane abilinnapea Rein Lang, et raha jagamisel polnud pealinnas seni mingit korda ning kuigi projektide läbivaatamiseks olid loodud komisjonid, otsustas raha eraldamise lõpuks ameti juht isiklikult. “Ei olnud välja kujunenud mingisugust süsteemi, mille järgi projektide tulemuslikkust hinnata. Otsus tehti ära, et eraldada raha, ja siis maksti see kohe välja. Seejärel jäädi ootama, et raha saaja kirjutaks tagantjärele aruande juba saadud rahasumma peale, et kuidas ta seda kasutas.”

Samas arvas Lang, et kolmandale sektorile jagatavad summad peaks kasvama. “See on see probleem kolmanda sektoriga, mis on Eestis äärmiselt nõrk. Ja kui kolmandat sektorit jalule ei aita, siis mingist kodanikuühiskonnast ka midagi välja ei tule. See on kindel,” ütles praegune minister kümme aastat tagasi.

Kes on vasakul pildil? Loomulikult Riigikogu esimees Ene Ergma ning aasta missiooniinimene Jaan Tootsen ainuvõimalikus võttes. ENTRUM-i programmi üks algatajaid Sandor Liive alumisel fotol pääses vähe lihtsamalt. Loe ka lk 8–11.

Aasta hääle aukirjad võtsid vastu Tallinnas tegutseva MTÜ Kodaniku Hääl üks eestvedaja Brit Kerbo ning Pühajärve kogukonna esindaja Teet Reedi.

Kodanikuühiskonna 2011. aasta TEGIJAD

Aasta vabaühenduse tiitlit tuli Kodanikuajakirjanduse Selts vastu võtma kohe suurema delegatsiooniga kaugelt Võrumaalt. Kõneleb Erkki Peetsalu (paremalt esimene).

Avaliku võimu esindaja asemel pärgasime seekord hoopis avaliku sektori esindajat, avaõiguslikku Eesti Rahvusringhäälingut. Pildil olevad ERR-i juhatuse liikmed Tiina Kaalep ja Hanno Tomberg olid tegelikult seal päris rõõmsad.

Fotod Karl-Kristjan Nigesen

Esiplaanil Cramo juht Ivar Valdmaa, taamal palli- ja puuriidamehed Kalevi poolt.